

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sociální aspekty drogové kriminality v ČR

Předkládá: Jaroslav Zahut

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslava Kadeřábková, CSc.

Zadání BP

Zadání BP

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sociální aspekty drogové kriminality v ČR“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Poděkování

V úvodu bych chtěl poděkovat vedení Výchovného ústavu, DDŠ, ZŠ a ŠJ Hostouň za ochotu a spolupráci při mém výzkumu.

Na tomto místě bych rád vyjádřil poděkování vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Jaroslavě Kadeřábkové, CSc. za cenné rady, připomínky a za poskytnutí odborného vedení při psaní mé práce.

Děkuji

Jaroslav Zahut

Obsah

Úvod	7
1. Vymezení základních pojmů, přístupy a metody	9
2. Úprava právní problematiky v oblasti	11
3. Sociální aspekty	20
3.1. Drogová závislost	22
3.1.1. Rozdělení drog	22
3.2. Dělení podle rizika závislosti	33
4. Drogy a kriminalita	36
4.1. Kriminalita a statistika	37
4.2. Primární drogová kriminalita	40
4.3. Sekundární drogová kriminalita	41
4.4. Pachatelé a oběti drogové kriminality	42
4.5. Příležitostní uživatelé drog	42
4.6. Pachatelé závislí na drogách	43
4.7. Oběti drogové kriminality	44
4.8. Orgány pro boj s drogovou kriminalitou	45
5. Výzkum provedený ve Výchovném ústavu Hostouň	47
5.1. Cíl výzkumu	47
5.2. Metody použité při výzkumu	47
5.3. Vyhodnocení průzkumu	52
6. Možnost a problémy v praxi	53
Závěr	55
Resumé	58
Seznam použité literatury	60
Seznam použitých zdrojů	61

Úvod

V bakalářské práci jsem se zaměřil na sociální aspekty drogové kriminality mládeže v České republice. V této souvislosti věnuji značnou pozornost zneužívání omamných a psychotropních látek a jedů především současnou mládeží. Z pohledu sledování problematiky budu sledovat především období od roku 1989 a značnou pozornost budu věnovat době od prosince 2007, tzn. po vstupu České republiky do Schengenského prostoru. Otevřením hranice začal narůstat dovoz nelegálních návykových látek a pro mládež se zvýšila dostupnost k těmto látkám a experimentování s nimi.

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě analytických prací zachytit rozsah zneužívání omamných a psychotropních látek a jedů v českých podmínkách. Vzhledem k rozsahu problémů, zaměřím se především na současnou mládež. Dílčím cílem bude také snaha postihnout možnosti vrácení zneužívaných mladých lidí zpět do bezproblémového sociálního prostředí české společnosti.

Práce je rozdělena do pěti kapitol, první kapitola se zaměřuje na vymezení základních pojmů návykových látek a syndromů s nimi spojenými. Některé pojmy jsou i v dnešní době velice známé, mladé populaci, avšak existují pojmy, které jsou známy jen odborníkům v dané oblasti. K možnému přiblížení těchto pojmů vycházím z odborné literatury, která se zabývá drogovou problematikou především v České republice.

V druhé kapitole mé bakalářské práce jsem vycházel z právní úpravy Zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon byl novelizován zákonem č. 40/2009 Sb., Trestním zákoníkem ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Trestní zákoník“). Trestní zákoník rozeznává pět drogových trestných činů, jejichž skutkové podstaty lze nalézt v ustanoveních §§ 283 - 287 novelizovaného Trestního zákoníku. V těchto ustanoveních se zajišťuje vnitrostátní právní úprava mezinárodních úmluv, kterými je Česká republika vázána. Účelem Trestního zákoníku je chránit zájmy naší společnosti, ústavního zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy osob. K problematice omamných a psychotropních látek a jedů bylo vydáno v dané souvislosti několik nařízení vlády a nařízení Evropského parlamentu a Rady.

Možnost preventivního působení na různé skupiny, především mládeže, je obsažena ve třetí části této práce. Závislost na nealkoholových drogách představuje složitý společenský problém, který je třeba chápat vývojově. Velký význam spatřuji především v aktivní výchově návyků, usměrnění výchovy a pedagogické působení, které by ulehčilo mladým lidem osvojení určitých návyků. Drogová závislost je psychický a také někdy fyzický stav

vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a návykovou látkou, charakterizovaný změnami chování a jinými reakcemi.

Čtvrtá část bakalářské práce se zabývá drogovou kriminalitou, kterou můžeme definovat jako společenský jev, který představuje souhrn trestné činnosti v určité oblasti. Drogová kriminalita je jevem nežádoucím a představuje velmi významný celospolečenský problém. Čerpal jsem z publikace výroční zprávy hygienické stanice hlavního města Prahy. Statistická analýza nám přibližuje přesnější stav o užívání nealkoholových drog v České republice. Problematiku pachatelů lze rozdělit do několika podskupin, příležitostných a závislých na nealkoholových drogách. Oběti drogové kriminality mohou být zasaženy přímo, nebo nepřímo. Dealeři se často zaměřují na mládež a mladé lidi.

Výzkumem provedeným ve Výchovném ústavu, dětském domově se školou, základní škole, střední škole a školní jídelně Hostouň, se zabývám v páté kapitole. Výzkum byl zaměřen na mládež, které byla nařízena ústavní výchova a ochranná výchovná léčba. Metodou rozhovorů s pedagogickým pracovníkem, byla zjišťována působnost léčby ve výchovném ústavu na dnešní mládež. Formou dotazníků byl proveden výzkum přímo dotčené mládeže, které byla léčba nařízena. Z těchto metodických postupů jsem vyhodnotil na jaké sociální úrovni je tato mládež při užívání nealkoholových drog. Podíl kriminogenních faktorů na drogovou kriminalitu mládeže a vliv prostředí biologické rodiny.

Téma bakalářské práce sociální aspekty drogové kriminality je ožehavým problémem naší společnosti. Kriminalita je v očích společnosti vnímána pouze prostřednictvím represivních složek. Prevence jak státních organizací, tak nestátních organizací působících v České republice jsou zohledňovány teprve v posledních letech. Rizikové experimentování s nealkoholovými látkami je zdraví nebezpečné nejen pro mládež. Působení preventivním opatřením především u mladých lidí je základní prioritou naší společnosti, zamítavým postojem k této problematice bude celá naše společnost ohrožována těmito nebezpečnými látkami. Toto téma jsem si zvolil z důvodu svého zaměstnání, kde jsem zařazen u Celní protidrogové jednotky České republiky. Mám možnost se podílet na odhalování a objasňování organizované drogové kriminality s prvky mezinárodní skupiny. Vzhledem k tomuto zaměstnání se dostávám do kontaktu i s mladou generací a jejich problémů s jejich socializací a závislostí na nealkoholových drogách, která mi není lhostejná.

1. Vymezení základních pojmů, přístupy a metody

Pro objasňování drogové trestné činnosti přicházíme do styku s různými pojmy, kdy některé z nich jsou vymezené zákonnou normou, s jinými přicházíme do styku v souvislosti například vypracovaným znaleckým posudkem. Nejčastěji používané pojmy jsou řazeny abecedně.

Abstinenční syndrom – odvykací stav¹ (abstinenční syndrom) vzniká po přerušení užívání dané látky nebo i při snížení dávek. Projevuje se jak fyzickými (pocení, třes apod.), tak psychickými (poruchy vědomí, halucinace) příznaky.

Abúzus² – nadměrné užívání, zneužívání drog nebo také jejich užívání v nevhodnou dobu (práce, těhotenství). Může jít o stav jednorázový, málo častý, či trvalý, pravidelný. Kromě drog v běžném slova smyslu se a. týká i alkoholu, kofeinu, tabáku, některých léků (např. na spaní) aj. Dotaz na a. je součástí vyšetření pacienta (anamnézy). Jde o důležitý údaj, neboť řada zneužívaných látek se podílí na vzniku nemocí (kouření na rakovině plic, alkohol na onemocnění jater apod.). Viz drogová závislost. Srov. misúzus, úzus

Dealer – článek obchodního či prodejního řetězce s drogami, který řídí a zásobuje drogami několik distributorů.

Detoxikace³ – je definována jako soubor metod, postupů, prostředků a organizačního zabezpečení k účinnému odstranění toxické látky nebo snížení škodlivého účinku toxické látky na bezpečnou úroveň, která neohrožuje život a zdraví osob a zvířat, a její následnou likvidaci.

Distributor – základní a nejnižší článek obchodního či prodejního řetězce s drogami, který je řízen, a jsou mu dodávány drogy k distribuci dealerem.

Droga⁴ – jsou "jakékoli chemické látky, které způsobují změny tělesné, duševní, emoční nebo změny chování jednotlivce". Jiná definice je, že drogou je každá přírodní nebo syntetická látka, která působí psychotropně nebo je schopna vyvolat závislost. Oficiálně co drogami (zakázanými) je a co není, máme většinou dáno výčtem, seznamem.

Drogová scéna – jde o souhrnné vyjádření rozsahu, druhu, nejčastějších způsobů a míry závažnosti zneužívání drog v dané oblasti.

---

¹ <http://www.lekari-online.cz/psychologie-psychiatrie/indikace/abstinenncni-syndrom>

² <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/abusus-abusus>

³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Detoxikace>

⁴ <http://www.drogy.kvalitne.cz/definice.html>

Drogová závislost – se definuje jako "stadium periodické nebo chronické otravy, škodlivé pro jednotlivce i pro společnost, vyvolané používáním přirozené nebo syntetické látky." Typická je tendence pokračovat za všech okolností a zvyšovat dávku. Přeruší-li se příjem látky, objeví se abstinenční příznaky, jejím dodáním zmizí⁵.

Halucinogeny – skupina drog charakteristická svým základním efektem – kvalitativní změnou vědomí. Po použití drog této skupiny dochází často k výrazným změnám psychiky. Objevují se zrakové a sluchové halucinace, projevy depersonalizace, deformace času a prostoru. Bývají přítomny zvláštní vjemy barev a zvuků. Mohou se dostavit extatické prožitky splynutí s přírodou a vesmírem, ale i hrůzné vjemy takové intenzity a hodnověrnosti, při kterých se postižená osoba snaží uniknout bez ohledu na možné zranění či smrt. Rizikem je zde krajní nevyočitatelnost efektu.

Intoxikace – ovlivnění látkou, otrava. Pojem „aktuální intoxikace“ návykovou látkou je definován jako přechodný stav po alkoholu nebo jiné psychoaktivní látce, vedoucí k poruchám na úrovni vědomí, poznávání, vnímání, emotivy chování, nebo jiných psychofyziologických funkcí a reakcí.

Jed – látka, která způsobuje otravy již v malých dávkách. Dělí se na zvláště nebezpečné jedy a ostatní jedy a jsou uvedeny v seznamu látek uvedených v nařízení vlády č. 10/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy.

Narkoman – osoba závislá na psychotropních látkách obecně tlumivého účinku, především opiátech. Nesprávné obecné označení pro drogově závislého jedince.

Narkomanie – závislost na psychotropních látkách obecně tlumivého charakteru, především opiátech. Často nesprávně používáno k označení drogové závislosti obecně.

Narkotika – za první látky používané k narkóze, tj. k celkové anestezii a za druhé jiný, dnes již méně běžný název pro látky vyvolávající drogovou závislost. Původně užíváno zejména pro opium a jeho deriváty.

Návyková látka – pojem je uveden v zákoně č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi ve znění zákona č. 425/1990 Sb. a 40/1995 Sb., obsahuje pro své účely tuto definici „jiné návykové látky než alkohol: chemické látky, jejichž užívání může vyvolat závislost osob na nich, poškozuje zdraví a vede k jiné toxikomanii než alkoholismu“.

Omamná a psychotropní látka (dále jen OPL), návyková látka – je látka uvedená v ustanovení § 289 odst. 1,2,3 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníka, v příloze zákona

---

⁵ <http://www.drogy.kvalitne.cz/definice.html>

167/1998 Sb. o návykových látkách, u které vzniká nebezpečí chronického návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá.

Prekursor – látka uvedená v příloze č. 9 zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách, jakož i roztok nebo směs v jakémkoliv fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více látek uvedených v příloze č. 9 uvedeného zákona. Jde o látku, která slouží jako rozhodující, výchozí „surovina“ k výrobě drogy.

Tolerance – schopnost organismu snášet určité omamné a psychotropní látky a jedy.

Toxikomanie – je stav periodické nebo chronické intoxikace, která škodí jedinci i společnosti a je vyvolán opakovaným užíváním drogy. Je pro ni charakteristická nepřekonatelná potřeba užívat drogu, tendencí zvyšovat dávky, psychickou, v některých případech i fyzickou závislostí na účincích drogy. Jde o pojem totožný s drogovou závislostí.

Závislost fyzická – stav somatické závislosti, závislosti organismu na droze, vyvolaný dlouhodobým a častým užíváním určité drogy, kdy droga se stává součástí metabolismu.

Závislost psychická – stav duševní závislosti na droze vyvolaný soustavným a po delší dobu trvajícím užíváním drogy, projevující se touhou po různých „příjemných“ prožitcích vyvolaných drogou. Přerušování přísunu drogy zpravidla vyvolá psychickou poruchu.

Přípravek – roztok nebo směs v jakémkoliv fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více návykových látek⁶.

2. Úprava právní problematiky v oblasti

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník nabyl účinnosti dnem 01. 01. 2010 a nahradil dosavadní trestní zákon z roku 1961. Kromě mnoha jiných změn přináší nový trestní zákoník též změny v oblasti právní úpravy drogových trestných činů. I nadále jsou tyto drogové delikty zařazeny mezi trestné činy obecně nebezpečné, nyní upravené v hlavě VII. zvláštní části. Nová právní úprava vychází z ustanovení § 187 - § 188a zákona č. 140/1961 Sb. Rozeznává pět drogových trestných činů, jejichž skutkové podstaty lze najít v ustanoveních § 283 - § 287. V těchto ustanoveních se zajišťuje vnitrostátní právní úprava mezinárodních úmluv, kterými je ČR vázána (Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů; Jednotná úmluva o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb., ve

---

⁶ Plk. JUDr. CHMELÍK Jan. a kol.: *Drogová kriminalita*. 1. vydání. Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, str. 4 – 5.

znění sdělení č. 458/1991 Sb.); Úmluva o psychotropních látkách (srov. Vyhlášku č. 620/1989 Sb.); Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (sdělení č. 462/1991 Sb.); zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů; nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi; nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.⁷

§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

- (1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
  - a) jako člen organizované skupiny,
  - b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,
  - c) ve značném rozsahu, nebo
  - d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.
- (3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
  - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,
  - b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,
  - c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo
  - d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.
- (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
  - a) Způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,

---

⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 283. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2614

- b) Spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo
  - c) Spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech
- (5) Příprava je trestná.

Ve skutkové podstatě došlo ke zpřísnění trestu pro pachatele, kteří se tohoto trestného činu dopustí opakovaně (tzn. jestliže byli za stejný trestný čin v posledních třech letech odsouzeni nebo potrestáni). Byla zvýšena horní hranice trestní sazby z 15 na 18 let za jednání, jímž pachatel způsobil těžké ublížení na zdraví dvou či více osob nebo smrt, spáchal-li pachatel trestný čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo spáchal-li je ve spojení s organizovanou skupinou ve více státech. Vedle trestu odnětí svobody se v § 283 nově objevují peněžitý trest a trest propadnutí majetku. Dále příprava k trestnému činu podle ustanovení § 283 je trestná⁸.

§284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy

- (1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty⁹.

Skutková podstata uvedená v prvním odstavci je nakládání s konopnými drogami. Realizovalo se tím do praxe požadované dělení drog na „měkké“ a „tvrdé“, a to v návaznosti na usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2001 č. 1177 a ze dne 22. ledna 2003 č. 88, podle něhož byly drogy rozděleny do dvou kategorií podle míry jejich zdravotní a společenské závažnosti. Podle návrhu Ministerstva zdravotnictví ze dne 13. března 2003, č.j. 6898/03, OZP/4-179/2, byly do první nejlehčí skupiny zařazeny konopné látky – kanabinoidy (rostlinné produkty obsahující THC), které jsou uvedeny v odstavci 1, ostatní omamné a psychotropní látky a jedy jsou obsaženy v odstavci 2. V obou těchto odstavcích, z nichž

⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 283. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2626

⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 284. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2634

každý obsahuje samostatnou skutkovou podstatu, je postihováno neoprávněné přechovávání uvedeným způsobem vymezených látek pro vlastní potřebu, jde-li o přechovávání takové látky v množství větším než malém¹⁰. Konopí, pryskyřice z konopí, včetně solí ve všech případech, kdy tyto soli mohou existovat, jsou ve smyslu § 2 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, návykovou omamnou látkou a jsou zařazeny v příloze 3 trestního zákoníku jako omamné látky do Seznamu IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.) Kanabinoidy jsou uvedeny v příloze č.4, zákona č. 167/1998 Sb., jako psychotropní látky zařazené do seznamu I. Úmluvy o psychotropních látkách nebo podle rozhodnutí orgánů Evropských společenství (vyhláška č. 62/1989 Sb.)¹¹.

K druhému odstavci § 284 bylo ustanovení zařazeno do trestního zákona č. 140/1961 Sb., novelou provedenou zákonem č. 112/1998 Sb. na základě mezinárodních závazků, vyplývajících z Jednotné úmluvy o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb.) a Úmluvy o psychotropních látkách (srov. vyhlášku č. 62/1989 Sb.), jde o snahu postihnout držení těchto látek v množství větším než malém i pro vlastní potřebu.

Podle čl. 36 odst. 1 a) Jednotné úmluvy o omamných látkách č. 47/1965 Sb., se signatáři zavazují k trestnímu postihu tam uvedených forem nakládání s drogami včetně její držby. Podle důvodové zprávy k původnímu vládnímu návrhu zákona „dosavadní beztrestnost totiž eliminovala v řadě případů možnost postihu dealerů a distributorů drog“.¹² Za čin podle odst. 1 může být horní hranice trestní sazby až jeden rok, u trestných činů podle odst. 2 až dva roky.

Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku¹³.

§285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 284. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2632

¹¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 284. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2633

¹² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 284. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2634

¹³ <http://www.dropin.cz/drogy-a-pravo/137-narizeni-vlady>

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Samotné pěstování konopí, kterou zvláštní zákon považuje za omamnou látku ve smyslu § 289 odst. 1, nelze zároveň ztotožňovat s pojmem „výroba“ omamné nebo psychotropní látky podle § 283. O výrobu nebo některou jeho fází by mohlo jít jediné v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě – marihuana, anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu – THC. Neoprávněně vypěstování pro jiného rostliny konopí, která je sama o sobě omamnou látkou, je však opatření omamné látky jinému ve smyslu § 283 odst. 1. Zákon č. 167/1998 Sb. v § 24 písm. a) zakazuje pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí, které mohou obsahovat více než 0,3% látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. Jsou to druhy a odrůdy technického konopí. Pro pěstování konopí s obsahem nad 0,3% tetrahydrokanabinolů je nezbytné podle § 29 zákona č. 167/1998 Sb. povolení, které vydává za podmínek v tomto ustanovení stanovených. Podle čl. 2 bod 7 Jednotné úmluvy o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.) rostlina konopí a listy konopí podléhají kontrolním opatřením uvedeným v čl. 19 odst. 1 písm. e), v čl. 20 odst. 1 písm. g) a dalších, vztahujícím se k jednotlivým omamným látkám¹⁴.

Za neoprávněné pěstování hub nebo jiných rostlin obsahující omamnou a psychotropní látku, je potřeba považovat každé pěstování těchto rostlin, které je v rozporu s pravidly, jež pro ně stanoví a určuje zejména Jednotná úmluva o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.), která v čl. 2 bod 7 stanoví, že opiový mák, keř koka a maková nať podléhají kontrolním opatřením uvedeným v čl. 19 odst. 1 písm. e), v čl. 20 odst. 1 písm. g) a následujících, též zákon č. 167/1998 Sb., který např. v ustanovení § 24 písm. b) zakazuje pěstování rostliny keře koky. Druhy hub a jejich seznam je uveden ve vládním nařízení č.455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny nebo houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku¹⁵.

---

¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 285. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2640

¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 285. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2642

§286 *Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu*

- (1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří, anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
  - a) Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
  - b) Spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,
  - c) Spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo
  - d) Získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

Ustanovení § 286 odst. 1 postihuje výrobu, opatření, anebo přechovávání prekursoru nebo jiného předmětu určeného k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu.

Novelou předchozího trestního zákona č. 140/1961 Sb. provedenou zákonem č. 112/1998 Sb. byla již dříve tato skutková podstata rozšířena i na vyrobení, opatření anebo přechovávání předmětu určeného k výrobě přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku a dále byl podstatně zpřísněn postih za tento trestný čin. Trestní zákoník toto ustanovení doplnil o prekursor tak, aby tato skutková podstata byla v souladu s Úmluvou OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20.12.1988 č. 62/1989 Sb.

§287 *Šíření toxikomanie*

- (1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje, anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Na alkohol, který ve smyslu § 130 Tr. zákoníku patří mezi návykové látky, se tedy skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 výslovně nevztahuje. K naplnění zákonných znaků šíření toxikomanie § 287 odst. 1, není nutné, aby osoby, jimž je jednání pachatele popsáno v této skutkové podstatě určeno, jím byly skutečně ovlivněny¹⁶. Šíření zneužívání návykové látky jiné než alkohol je jakékoli další jednání směřující k rozšíření zneužívání návykových látek, jiných než alkohol (může jít např. o

---

¹⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 287. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2650

vyzváni osob, které látky zneužívají, aby své postoje a návyky dále šířily mezi své vrstevníky. Může být provedeno i formou schvalování spáchání trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy § 283 a výroby držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286.

Skutková podstata se netýká pouze anabolických látek, ale některých látek s jiným hormonálním účinkem, jejichž nebezpečnost je stejná jako například nebezpečnost anabolických steroidů. Má se zabránit neoprávněné výrobě nebo jinému nakládání s látkami s hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem¹⁷. Úprava šíření toxikomanie v § 287 nové okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Dopustí-li se pachatel tohoto trestného činu jako člen organizované skupiny, hrozí mu trest odnětí svobody na 1 rok až 5 let a spáchá-li jej vůči dítěti mladšímu 15 let, může být postížen trestem odnětí svobody na 2 léta až 8 let¹⁸.

§288 Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem

(1) Kdo neoprávněně ve větším množství vyrobí, přechovává, doveze, vyveze, proveze, nabízí, prodá, jinému poskytne nebo podá látku s anabolickým nebo jiným hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem, nebo kdo vůči jinému použije metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu nebo jinou metodu s dopingovým účinkem za jiným než léčebným účelem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

Nařízení vlády č. 454/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké je jejich větší množství, a co se pro účely trestního zákoníku považuje za metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a za jiné metody s dopingovým účinkem.

§289 Společné ustanovení

(1) Zákon stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek.

(2) Vláda nařízením stanoví, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

---

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 287. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, str. 2655

¹⁸ *Zaostřeno na drogy: nový trestní zákoník, Změny v postihu (nejen) drogové kriminality*. Č. 1 (leden – únor 2010) Praha: Úřad vlády České republiky, 2009, str. 7

(3) Vláda nařízením stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu § 285.

(4) Vláda nařízením stanoví, co se považuje za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké je větší množství ve smyslu § 288, a co se považuje za metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a jiné metody s dopingovým účinkem ve smyslu § 288.

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů¹⁹.

Trestní zákoník stanoví rozdílné trestní sazby za neoprávněné přechovávání drogy pro vlastní potřebu v množství větším než malém, pokud jde o konopné drogy na jedné straně a ostatní omamné či psychotropní látky na straně druhé (§ 284 odst. 1, resp. § 284 odst. 2).

Zavádí nové skutkové podstaty spočívající v neoprávněném pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku pro vlastní potřebu v množství větším než malém, přičemž vyšší trestní sazby odlišuje takové pěstování rostliny konopí od pěstování jiných rostlin obsahujících OPL (§ 285). Zmocňuje k určení toho, jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících, vládu, jež tak má učinit nařízením (§ 289). Zároveň má vláda nařízením stanovit, též které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé²⁰.

Kromě novely trestního zákoníku došlo k doplnění zákona č. 200/1990 Sb. (přestupkový zákon) § 30 odst. 1 písm. j) a k).

Přestupku dle § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích se dopustí, kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku. V souvislosti s přijetím trestního zákoníku bylo do výčtu přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi nově zařazeno ustanovení § 30 odst. 1 písm. k), postihující jako pachatele přestupku toho, kdo neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující omamnou nebo psychotropní látku. Za každý

¹⁹ <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-467>

²⁰ ZEMAN, P.: Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Dny práva – 2009. 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 1032

z těchto přestupků hrozí pachateli v přestupkovém řízení pokuta až do výše 15 000 Kč. U obou uvedených jednání tedy na množství přechovávané OPL či pěstovaných rostlin či hub obsahujících OPL závisí, zda bude čin kvalifikován jako přestupek (malé množství) či trestný čin (větší než malé množství)²¹.

Na základě nařízení vlády č. 467/2009 Sb. je v současné době trestné, máme-li u sebe pro vlastní spotřebu pervitin (metamfetamin) nebo amfetamin – více než 2 g, heroin – více než 1,5 gramu, kokain – více než 1 gram, extáze dle druhu více než 4 tablety či kapsle nebo více než 0,4 gramu práškové či krystalické substance, marihuana, konopí více než 15 gramů sušiny, hašiš, pryskyřice z konopí více než 5 gramů, lysohlávky a další halucinogenní houby psilocin, psilocybin více než 40 plodnic houby, LSD pět papírků, tablet, želatinových kapslí nebo krystalů impregnovaných účinnou látkou.

Z vládního nařízení č. 455/2009 Sb. vyplývá, že jako trestný čin se bude posuzovat pěstování více než 5 rostlin konopí nebo rostlin obsahující meskalin a pěstování více než 40 hub obsahujících psilocybin a psilocin.

Díky vládním nařízením došlo ke změně intenzity trestní represe v oblasti přechovávání drog pro vlastní spotřebu. Příležitostná denní dávka konzumenta a závislého chronického uživatele několikanásobně liší, vycházely soudy při svém rozhodování z této spotřební dávky, jako množství individualizovaného pro konkrétního uživatele, jehož držení by nemělo být trestním právem postihováno. Vůči závislým uživatelům došlo ke zpřísnění trestní represe. Hodnoty obsažené v nařízeních jsou totiž stanoveny blíže množství užívanému příležitostným konzumentem²². Na straně druhé však toto závazné určení množství většího než malého přineslo posílení právní jistoty, když je upřesňován formální znak u skutkových podstat úmyslných trestných činů. Při posuzování konkrétních případů bude i nadále nutno přihlížet nejen k množství, ale i ke „kvalitě“ účinné látky, ohrožující život či zdraví lidí. Už to nebude kvalifikační moment, oddělující přestupek od přečinu, ale skutečnost, k níž nepochybně přihlédnou orgány přípravného řízení trestního a zejména soudci při úvaze o dalším svém procesním postupu, včetně příp. rozhodnutí o druhu a výměře trestu²³.

²¹ http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/prosazovani_prava/zaostreno_na_drogy_2010_01

²² ZEMAN, P.: Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Dny práva – 2009. 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 1035

²³ ANTL, M.: *Senátor JUDr. Miroslav Antl - DROGY = MNOŽSTVÍ VĚTŠÍ NEŽ MALÉ...? Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. aj.*: [online]. Poslední revize 1.1.2010 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z: <<http://www.miroslavantl.cz/index.php/aktuality/391-drogy-mnostvi-vti-ne-male>>.

3. Sociální aspekty

Sociální aspekty můžeme posuzovat z objektivního hlediska, lze je však zachytit v jejich subjektivním prostoru. V reálném životě pracujeme s jednotlivcem nebo se skupinou a máme tendenci zajímat se o jejich nejbližší sociální zázemí. S tímto se rozhodně nemůžeme spokojit a při úvahách preventivního působení na různé skupiny populace. Je zde naprosto nezbytné zahrnout širší u jedince či skupiny sociologický pohled, který nám umožní lépe se orientovat v celé problematice, identifikovat významné vlivy a strukturální aspekty. Zvláště pak poznatky jednotlivých aplikovaných obrů sociologických disciplín, sociologie rodiny, mládeže, volného času, práce apod. nám poskytují celou řadu aktuálních dat o problému, na který chceme zaměřit preventivní působení. Nezbytným nástrojem pro poznávání sociálních aspektů prevence je analýza systému komunikace na nejrůznějších úrovních, od interpersonálních až k formální komunikaci mezi velkými organizacemi parlament a vláda. Cílený systém prevence má i svou technickou a technologickou složku, ale stále více se ukazuje, že bez „prožití“ pocitu, že má smysl jednat tak, jak se od nás požaduje, jde jen o povrchní dokazování si, že provádíme prevenci²⁴.

Vztah mezi drogami a společenským prostředím je nutné vnímat ve dvou základních rovinách. První vymezuje vliv společenských faktorů a vztahů na vývoj a formování osobnosti a způsob chování jedince. Druhá vytváří nebo nevytváří předpoklady pro nabídku a setkání jedince s drogou. Člověk je přirozenou součástí společnosti, je členem různých primárních skupin a jako je rodina, přátelé, party a sekundární společenství. Prostřednictvím těchto skupin vstupuje do ekonomického, politického a sociálně kulturního života společnosti, kterou je zároveň formován.

Tyto společenské souvislosti vymezují jeho vývoj od narození a vymezují kritéria jeho chování. Příkladně negativní postoj rodičů stěžuje socializaci a neumožňuje identifikace s rodiči. Tato skutečnost může mít v řadě případů vliv na sociální chování dítěte, na jeho neschopnost řešit adekvátním způsobem různé konflikty a náročné životní situace i jeho únik z reality formou zneužívání drog.

U řady mladých lidí mezi 11. a 18. rokem dochází ke ztrátě tradičních hodnot, mnoho z nich dnes žije v jakémisi náhradním světě. S výraznou prezentací násilí v médiích, únikem od reality prostřednictvím počítačových her, kde namodelovaný trestný čin nestihá žádný postih. Dochází k nárůstu duševní otupělosti části mládeže, k nárůstu agresivity, úzkosti, ke

---

²⁴ <http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/32454/1/CL242.pdf>

ztrátě vlastní identity a s tím spojenému hledání náhradních řešení, zejména v sociálně orientovaných skupinách a partách. Právě v těchto skupinách či partách dochází ke svádění a abúzu drog a aktivnímu získávání nových experimentátorů s drogami.

Vliv sociálního prostředí v souvislosti s protidrogovou prevencí nelze posuzovat pouze z pohledu jeho vzájemné interakce s jedincem ve snaze působení na formování osobnosti člověka, na utváření jeho schopností orientovat se v mezilidských vztazích a na zvyšování jeho sociální kompetence.

Při volbě preventivních strategií, přístupů a při realizaci zcela konkrétních opatření musíme respektovat současnou situaci, ale i vývojové trendy v oblasti drogové problematiky v naší zemi.

Zkušenosti posledních let v oblasti drogových závislostí vedou k podrobné analýze celkového stavu i k prognóze vývoje do budoucna. Jedná se o závažný sociální jev, jehož podcenění by bylo známkou nesprávného odhadu situace. Je zapotřebí systematicky srovnávat a vyhodnocovat údaje nejen u nás, ale i v sousedních státech a nečekat na pozici pouhého nezúčastněného diváka.

Závislost na drogách představuje složitý společenský problém, který je třeba chápat vývojově. Účinný boj proti chorobným závislostem je možné vést jenom tehdy, poznáme-li činitele, kteří se uplatňují při jejich vzniku, při odevzdávání a přebírání návyků vůbec. Návyky se stávají škodlivými tehdy, přenesou-li se ze situací, ve kterých nemají svůj význam na situace, kde jsou samoúčelné nebo škodlivé. V dětství a v průběhu dospívání hraje důležitou roli při osvojování a upevňování návykových reakcí pozorování a napodobování. Dítě si osvojuje návyky členů rodiny a nejbližšího okolí.

Význam má i aktivní výchova návyků. Jde o usměrnění výchovy a o pedagogické působení, jež by ulehčovalo mladým lidem osvojení určitých návyků. Ukazuje se, že oblasti, ve kterých je nutno se potýkat s chorobnými návyky jsou rozsáhlé. Výchova musí předcházet tvorbě chorobných návyků. Je třeba dosáhnout přenesení kontinuity tradičně udržovaných názorů na návykovost. Je nutné dosáhnout změny v postojích ke konvenčním společenským zvykům, v souvislosti s používáním drog a zároveň najít a nabídnout za ně vhodnou náhradu, např. vhodné trávení volného času. Jde o společenský problém, proto by se na jeho řízení měla podílet celá řada resortních institucí, ale i společenských organizací, tedy celá naše společnost.

3.1. Drogová závislost

Drogová závislost je psychický a také někdy fyzický stav vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou charakterizovaný změnami chování a jinými reakcemi, které vždy zahrnují brát drogu stále nebo pravidelně pro její psychické účinky a někdy také proto, aby se zabránilo nepříjemnostem plynoucím z její nepřítomnosti. Jde tedy o chorobný stav spojený s nezvladatelnou touhou po opakovaném brání drogy, mnohdy s tendencí stálého zvyšování dávek. Při nedostatku drogy může vzniknout abstinenční syndrom daný existencí psychické či fyzické závislosti. Osoba může být závislá na více než jedné droze.

Závislost fyzická – stav somatické závislosti, závislosti organismu na droze, vyvolaný dlouhodobým a častým užíváním určité drogy, kdy droga se stává součástí metabolismu.

Závislost psychická – stav duševní závislosti na droze vyvolaný soustavným a po delší dobu trvajícím užíváním drogy, projevující se touhou po různých „příjemných“ prožitcích vyvolaných drogou. Přerušování přísunu drogy zpravidla vyvolá psychickou poruchu.

Spolu s pojmem drogová závislost je důležité zmínit také pojmy toxikomanie a narkomanie. Pojem toxikomanie pochází z řeckého toxikos (= jed) a mania (= šílenost, zuřivost, nadšení). Doslova přeloženo tedy toxikomanie znamená vášnivou touhu po jedech. Jedná se o stav periodické či chronické intoxikace organismu, která je vyvolávána neustálou touhou po opakovaném užití drogy. Narkomanie je termín odvozený od řeckého slova narkan (= ochromit, učinit strnulým). Je to chorobná touha po užívání omamujících prostředků. Na nich vzniká závislost s tělesnými i duševními poruchami. V současné době se již termíny toxikomanie a narkomanie používají méně, upřednostňují se vyjádření drogová závislost či závislost na drogách.

Drogová závislost se dá rozdělit do několika typů toxikomanie a narkomanie či fyzické a psychické závislosti.

3.1.1. Rozdělení drog

Drogy můžeme dělit podle několika jejich kritérií. Rozdělujeme drogy podle původu na drogy přírodní např. konopí, koka, mák setý, na polosyntetické drogy např. heroin, kokain, jejichž výchozí surovinou je přírodní látka a v neposlední řadě na drogy syntetické nebo-li umělé např. amfetamin, extáze, phentanyl. Drogy lze rozdělit dle jejich účinků na

halucinogenní, opiáty, se stimulačním účinkem, hypnotika, těžké látky a v neposlední řadě nové druhy syntetických látek.

Halucinogeny

Halucinogenní drogy jsou látky, které deformují vnímání objektivní reality. Navozují stav excitace centrálního nervového systému projevující se změnou nálady, vedoucí obvykle ke stavu euforickému, ale někdy také ke stavu těžce depresivnímu. Při dostatečně vysokých dávkách navozují falešné představy a halucinace. Halucinace je falešný vjem něčeho, co neexistuje. Může jít o vjemy zrakové, čichové, chuťové apod., v psychiatrii jsou nejvýznamnější halucinace sluchové. V některých případech postižený rozpoznává, že nejde o skutečnost – pseudohalucinace, u většiny psychiatrických onemocnění však pacient o jejich skutečnosti je přesvědčen a může se jimi řídit. Halucinogeny zahrnují relativně velice rozsáhlou skupinu drog získávaných jak z přírodních zdrojů, tak synteticky²⁵.

Marihuana jedná se o výsledný produkt z konopí setého, nebo-li *cannabis sativa*. Marihuana alias grass, marjánka, jive, dagga apod., se připravuje ze sušených listů a květenství samičích rostlin konopí, které se někdy upravují speciálním fermentačním procesem. Jedná se o jednoletou rostlinu, která se pěstuje ze semen. Rozlišujeme tři druhy pěstování doma – in-door, venku – out-door a doma/venku – in-door/ out-door, popřípadně skleník/venku – greenhouse/ out-door. Rostliny podle odrůdy dorůstají do výšky 0,3 – 3 metry a obsah THC dosahuje od 3 – 25 %. Česká republika je jedním z největších ilegálních pěstitelů in-doorových konopných rostlin v Evropské unii.²⁶

Rostliny z čeledi lilkovitých, po užití těchto rostlin nebo jejich částí dochází k intoxikaci, bohužel i se smrtelným následkem. Jde především o rulič zlomocný (*atropa belladonna*), blín černý (*hyoscyamus niger*) a durman obecný (*datura stramonium*). Uvedené rostliny obsahují mimo jiné, alkaloidy atropin a skopolamin, které mohou výrazně ovlivnit duševní činnost člověka a jeho funkce. Mohou zanechat i trvalé duševní následky, vyšší dávky mohou zabít člověka i zvíře. Otrava může trvat i 24 – 36 hodin. Atropin blokuje nervový systém. Otrava se projevuje suchostí v ústech, zčervenání kůže, rozšířením zornic, poruchou zraku., nemotivovaným smíchem apod. Objevují se zrakové, sluchové a čichové halucinace. Skopolamin je pětkrát jedovatější než atropin. Otrava se podobá otravě atropinem. Zrychlení tepu nebývá tak značné, chybí zrudnutí kůže a zvýšení teploty.

---

²⁵ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str. 11

²⁶ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursori a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 20

Halucinogenní houby, jsou to především houby z rodu lysohlávek. U nás se můžeme setkat s lysohlávkou českou (*Psilocybe bohemica*), roste při okrajích lesů a v údolích potoků, lysohlávkou kopinatou (*Psilocybe semilanceolata*), která se sporadicky vyskytuje v trávě, při cestách a na pastvinách. Houby se požívají syrové, nebo zpracovávají sušením, luhováním, nakládáním, připravují se z nich různé odvary, polévky apod. obvykle zneužívaná dávka je 1 – 2 g sušené houby. První účinky jsou pozorovatelné během několika minut. Průběh intoxikace je značně různorodý, závisí na osobě, která drogu použila, konečné příznaky jsou však obdobné jako u LSD. U psilocybinu nedochází ke vzniku fyzické závislosti, ani abstinenčního syndromu. Je zde vysoké riziko závislosti psychické.

LSD je nejznámějším představitelem halucinogenních drog. Jedná se o polysyntetický halucinogen, dietylamid kyseliny lysergové, která se izoluje z námele jako přežívajícího stádia na obilí parazitující houby paličkovice nachové (*Claviceps purpurea*). LSD se v žádném případě nevyrábí v domácích laboratořích, ale pouze v profesionálních ilegálních laboratořích, protože výroba není tak jednoduchá jako u Pervitinu (*Metanfetaminu*) a při výrobě se používají vysoce toxické látky. LSD je obvykle podáváno ve formě papírků či lístků napuštěným roztokem, označovaných jako trip, blotter, výlet, rozměry těchto papírků jsou různá s perforovaným okrajem. Někdy jsou na arších zobrazeny různé animované postavy a scénky. LSD se užívá ústy nebo je ho možné i kouřit spolu s tabákem. Možná je i injekční aplikace do žíly, po které účinky nastupují velmi rychle. První psychické projevy chování se dostaví asi 30 minut po podání ústy. Vrcholu konzument dosáhne za 2 – 4 hodiny. Nejprve dochází ke zrychlení, pak ke zpomalení tepu, objeví se rozšířené zorničky, zčervenání, horší sebeovládání, oslabený kontakt s realitou. Zkreslené vnímání může někdy vyvolat nebezpečné chování jedince, např. létání. LSD obvykle zvyšuje vnímání a jasnost vidění, zvuků a barev. Mohou být přítomné halucinace. Po podání popisované látky se nevyskytuje syndrom fyzické závislosti. U stálých konzumentů se může vyvinout psychická závislost²⁷.

Opiáty

Termín opiáty označuje alkaloidy obsažené v opiu, extraktu z nezralých makovic máku setého. Hlavními opiáty z opia jsou morfin, kodein a thebain. Dalšími jsou papaverin a noskapin, ale tyto v podstatě nemají žádný účinek na centrální nervový systém a většinou se za opioidy nepovažují. V medicíně jsou tradičně používány pro tlumení silných bolestí a

---

²⁷ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str.11-12

tišení kašle. Naši toxikomané si již řadu let vyrábí tzv. Braun, což je směs látek vyráběná z kodeinu. Vyvolává silnou závislost s výraznými odvykacími příznaky. Se zneužíváním braunu se v praxi setkáváme již jen zřídka, byl vytlačen heroinem.

Opium je na vzduchu zaschlá mléčná šťáva získána nařezáním nezralých makovic máku setého. Šťáva na vzduchu tuhne a hnědne. V tomto stavu je sbírána k přímé konzumaci nebo zpracována k dalšímu použití. Asi čtvrtinu obsahu opia tvoří alkaloidy, z nichž největší podíl náleží morfinu. Celkový charakter opia je jím určován. Opium je nejčastěji kouřeno ve zvláštních dýmkách. Při kouření část morfinu přechází do kouře a je vdechována, část se spaluje. Účinky se dostávají pozvolna, dochází k euforii, pocitu sladké únavy, nezřídka se objevují i halucinace. Intoxikace končí spánkem. Opium lze zneužívat také polykáním. Uživatel je v tomto případě schopen účinky drogy hůře kontrolovat. Je zde velké riziko předávkování. Při zneužívání se značně zvyšuje tolerance, a proto je potřeba dávky neustále zvyšovat. Vedou k tělesnému i duševnímu úpadku a předčasně smrti.

Morfin je jedním z hlavních alkaloidů obsažených v máku setém. Jde o bílý až nažloutlý prášek tvořený, tvořený jemnými polygonálními až jehličkovými krystalky. Morfin v tuhé formě se někdy dodává na trh v podobě drobných lisovaných bílých kostek nebo cihliček. Nemá žádný specifický zápach, při degustaci má nahořklou chuť. Je dobře rozpustitelný ve vodě, méně se rozpouští v lihu. Morfinisté si drogu nejčastěji aplikují injekčně podkožně nebo do svalu. Intravenózní aplikace je až v pozdějším stádiu drogové závislosti. Účinky po aplikaci nastupují velmi rychle. Nejprve lehká euforie, později celkový útlum, spavost a ztráta vědomí. U závislé osoby se postupně začnou projevovat povahové změny, a to navzdory opakovanému přísunu drogy. Morfin působí tlumivě na dýchací centrum. Při vyšší dávce může působit jeho ochrnutí, což bývá příčinou smrti. Závislost a tolerance se vytváří velmi rychle. To vede k rychlému zvyšování dávek. Denní dávka závisí na rozvoji tolerance. Rozvine se silná psychická a fyzická závislost²⁸.

Kodein, alkaloid získaný ze surového opia. Je v něm obsažen v menším množství než morfin a je méně jedovatý. Používá se k tišení kašle, má analgetické účinky. Po aplikaci se část v játrech přemění na morfin a část je vyloučena v moči. Při intravenózní aplikaci vyvolává velmi rychle závislost stejnou jako u morfinu. Rovněž se vytváří tolerance, ale pozvolně než u morfinu. Při zneužívání kodeinu pociťují toxikomani „flash“ – pocit blaha,

---

²⁸ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str.22

snížení úzkosti, povrchní snění. Při odejmutí se objeví abstinenční příznaky, stejně jako u morfinu, ale jsou méně bouřlivé. Kodein je nadále zneužíván k výrobě další látky, je Brown²⁹.

Brown je derivát kodeinu. Jedná se o kapalinu nažloutlé až hnědé barvy. Hlavní účinnou složkou brownu je kodein. Brown je mezi toxikomany užíván jen poměrně vyjimečně, protože jeho příprava je poměrně náročná a zdoluhavá. Při přípravě brownu zůstává v látce určité množství morfinu, které se přemění na hydromorfin s účinky podobnými jako morfin. Tolerance na brown se rozvíjejí pomaleji.

Metadon, velmi diskutovanou látkou s účinky velmi podobné morfinu, ale přetrvávají déle. V medicíně se užívá při léčbě závislosti na heroinu. Metadon je návyková látka stejné skupiny. Má sice mírnější, ale delší odvykací syndrom. Nehodí se pro ty, kteří drogy pouze zkouší. Nemá však plné účinky, takže navozený pocit euforie nedosahuje stejného stupně jako např. heroin. Protože se nevytváří tak silná euforie, která je hlavním důvodem touhy závislého jedince po podání další dávky návykové látky, toxikomané jej kombinují s jinou drogou. Metadon je toxický s jinými látkami, např. alkoholem a nevhodný při použití u jiných drog. Používání metadonu přináší řadu problémů, jde o fyzickou a psychickou návykovost spojenou s touto drogou a s ní související další odvykací potíže po vysazení³⁰.

Heroin je na bázi bílého krystalického prášku bez zápachu a hořké chuti. Jedná se o derivát morfinu. Nelegálně vyráběný heroin má barvu od bílé po tmavě hnědou. Často čpí po octu, struktura připomíná mletý korek. S vodou hydroizoluje, přičemž z něj vzniká 6-acetylmorfin, který je přítomen téměř ve všech heroinových přípravcích. Hydrochlorid heroinu je rovněž bílý až hnědý prášek, který se ve vodě, alkoholu i chloroformu rozpouští dobře, vysoce čistý heroin pocházející z černého trhu, může být slisovaný do podoby obdélníkového kvádrů a zabalený do celofánu s obrázkem např. Iva. Někdy se objevuje jako tvárná látka tmavohnědé nebo černé barvy obsahující heroin „black tar“, která se nevyrábí ze surového morfinu, ale přímo z opia. Většina verzí má charakteristickou vůni opia. Nezřídka jsou cítit i octem, což je způsobeno kyselinou octovou, která během výroby zbývá. Pro heroinové přípravky známé z pašování obecně platí, že čím je jejich obsah heroinu větší, tím je jejich barva světlejší. Koncentrace pašovaných heroinových přípravků je 30 – 80 % a heroin obsahují hlavně ve formě hydrochloridu. Hydrochlorid heroinu je ve srovnání s bázi heroinu chemicky stabilnější, a vzhledem ke své rozpustnosti ve vodě je vhodný k nitrožilní aplikaci pod kůží, do svalů či do žíly. Nejrychlejšího působení lze dosáhnout intravenózní

---

²⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kodein>

³⁰ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str.24

aplikací, kdy účinky se dostaví již za několik sekund. Pro některé narkomany je charakteristické, že ty části povrchu těla, ze kterých lze snadno dosáhnout žil nesou stopy po jehlách. V zemích jihovýchodní Asie a Číně je nejčastějším užíváním heroinu inhalace par vzniklých zahříváním „chytáním draka“. Ojedinele se vyskytuje kouření heroinu ve formě cigaret. Účinky kouřeného heroinu jsou podstatně silnější než u kouřeného opia. Heroinem vyvolané euforie jsou co do kvality a kvantity jiné než u morfinu. Jsou bohatší na smyslové vjemy, představy jsou lákavější, barvitější, narkoman v sobě objevuje netušené schopnosti, zejména fyzické. S prohlubováním heroinové intoxikace nastupuje apatie, neschopnost soustředění, pocit těžkých víček se zúžením zorniček a poruchami vidění., zejména v šeru. Dýchání se mírně zpomaluje, osoba je pokryta studeným potem. Při vyšších heroinových dávkách dochází ke zpomalení srdeční činnosti, poklesu krevního tlaku, nastupuje kóma a smrt. Vznik syndromu vynechání již po několika týdnech užívání, strach z těchto účinků bývá silným impulsem k získání drogy. Rychle se rozvíjí fyzická a psychická závislost a tolerance. Zvyšování dávek z desítek miligramů na gramová množství³¹.

*Subutex*³², resp. buprenorfin, je návyková psychotropní látka s podobnými účinky jako heroin, morfin nebo jiná látka ze skupiny opioidů. Jedná se tedy nejen o lék, ale i návykovou látku či drogu, jejíž pravidelné užívání ústí v závislost. Je však nezbytné říci, že užívání Subutexu je mnohem méně rizikové, než užívání heroinu. Jak již bylo výše uvedeno, závislost je slabší a rozvíjí se pomaleji než u výše zmíněných látek. Má složku psychickou i tělesnou (fyzickou). Podkladem závislosti jsou změny v reakci receptorů na zvýšený přívod opioidů. Závislost vzniká plíživě. K jejímu vzniku rozhodně nestačí jednorázové užití ani krátkodobá epizoda užívání. Závislost vzniká až na základě dlouhodobějšího, pravidelného braní.

Látky se stimulačním účinkem

Stimulační drogy jsou přírodní nebo syntetické návykové látky, jejichž společnou vlastností je jejich stimulační efekt. Užívají se k odstranění únavy a k všeobecnému povzbuzení. Po jejich požití se obvykle dostavuje euforie spolu s ústupem únavy, potřeby spánku, chutí k jídlu. Zvyšuje se nabídka představ, aktivita, zlepšuje se sebehodnocení.

Amfetamin – *metanfetamin* je znám pod označením pervitin, perník, piko, péčko, ice, tweek a v zahraničí pod označením krystal speed. Jedná se o bílou krystalickou látku.

---

³¹ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursori a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 38

³² <http://starawww.drogovaporadna.cz/rubrika.php?rubrika=58>

Meziproduktem, kterým není pervitinem, se pozná většinou podle zbarvení do žluta nebo fialova. Tyto meziprodukty vznikají při neodborné přípravě, pokoutně z efedrinu. Metanfetamin je nabízen v tabletách, kapslích, dražé, v kapkách, v injekční podobě nebo jako bílý krystalický prášek. Jako „ice“ jsou označovány krystalku hydroxidu d-metanfetaminu se stupněm čistoty 90 – 100 %. Tento produkt je často označován za ledovou tříšť. Krystalky jsou rozpustné ve vodě a droga je aplikována intravenózně. Výrazného účinku dosahuje droga, když je kouřena ve speciálních dýmkách, protože tak se účinná látka velmi rychle vpravuje do centrálního nervového systému. Metanfetamin se zneužívá inhalováním, šňupáním nebo intravenózním. Toxický syndrom, který amfetaminy vyvolávají, je charakterizován, hlubokými změnami v chování, vizuálními, sluchovými halucinacemi, ty mohou být spojeny s pocity paniky, agrese a nutkáním ke zvláštnímu chování. Postupně dochází k prohlubování poruchy a příznaky se zvyrazňují. Narkoman je stále v pocitu ohrožení. Nápadné jsou široké nereagující zorničky, třes a stavy zmatenosti. Akutní intoxikace s paranoidními projevy způsobené amfetaminy je často nerozeznatelná od pravé schizofrenie. Narkomané tyto stavy velice dobře znají a mají pro ně slangový výraz „stíha“ stimulační drogy jsou sice jako rekreační drogy velmi žádané, ale těžko zvladatelné. Jen nepatrné množství těch, kdo zneužívají pervitin, dokáže jeho konzumaci korigovat natolik, že se postupně nedostane do fáze několikadenních „tahů“, které končí úplným fyzickým a psychickým vyčerpáním³³.

Extáze – MDMA známé také pod fonetickým označením exstazy, Adam, droga lásky, éčko, extoška, XTC. Jsou užívány i názvy dle motivů na tabletách „Amor, Superman, Indian, Batman, Srp a Kladio, Eva , VW, Kosočtverec, Kotva, V.I.P., Slon, Pes apod. Jde o syntetickou drogu – metoxy derivátu amfetaminu. Některé prameny ji ale řadí k halucinogenům. MDMA se stala tzv. party drogou. Obvykle je dostupná v různě zbarvených tablet nebo kapslí různých tvarů a velikostí. V některých tabletách je MDMA kombinována s kofeinem, efedrinem. Extáze se vyrábí nelegálně z prekurzorů Isosafrolu, Safrolu, Methyl piperonal ketonu, Piperonalu, což jsou poměrně toxické látky. Výrobu zabezpečují vysoce sotisfikované ilegální laboratoře na území Holandska, Německa, Polska a není vyloučeno ani území České republiky. Největší nebezpečí zneužívání je v poškození psychiky. Jako každá stimulační droga může vyvolávat toxické psychózy, které narkomané označují jako „stíhu“. Jejich důsledkem může být nepředvídatelné jednání a následky. Dalším rizikem je předávkování a poškození nervové soustavy. Při intenzivním pohybu dochází ke ztrátě tekutin

---

³³ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str.16

a dehydrataci. Po opakovaném užívání se může rozvinout chronická paranoidní psychóza. Zneužívání MDMA bývá často doprovázeno flasbacky, úzkostí, zmateností, depresí a nespavostí³⁴.

Kokain je alkaloid získávaný z listů kokainovníku pravého, respektive z jeho elipsovité drobných světlezelených lístků. Kokaovník pravý vyrůstá do výše pěti metrů a více. Listy jsou příjemné nahořklé chuti a jemné vůně, její peckatý plod je jednosemenný. Nejstarší užívání kokových lístků bylo jejich žvýkání s páleným vápnem nebo alkalickým rostlinným popelem. Zpracování listů je sušením na slunci a poté se zpracují na kokainovou pastu. Z kokainové pasty je extrakcí vyráběn kokain, který se na černém trhu objevuje v podobě hydrochloridu kokainu. Pro kokain známé fonetické názvy koka, rudořev koka, ipatů, pató, sníh, koks, coke. Dá se ale také vyrábět synteticky. Kokain je označován jako jedna z nejnebezpečnějších drog. Někdy je nazýván „zákeřným zabijákem“. Způsoby užívání jsou velmi pestré, šňupáním, polykáním, kořením a intravenózní aplikací. Závislost na kokainu je charakterizována především silnou psychickou závislostí, a proto je touha po droze velmi silná. Čistý kokain se za účelem zvýšení účinku často míchá s jinými drogami, obvykle s heroinem, směs se nazývá speedball, dynamit, fest. Jestli, že je kokain šňupán a absorbován sliznicemi v dýchacím traktu, účinek dosáhne vrcholu asi hodinu po užití. V průběhu dvou až třech hodin účinky ustupují. Při intravenózní aplikaci je účinek rychlejší a doba působení kratší. Závislost se vyvíjí rychle. Při delším zneužívání se zvětšuje návykovost, která je označována jako kokainismus. Zneužívané dávky se zvyšovat nemusejí, ale jsou užívány častěji. Kokain má stimulující účinek a působí jako anestetikum. Zvyšuje se tlak, urychluje tep a dechová frekvence. Můžeme sledovat rozšíření zornic očí, čočky se zploští. Výtok z nosu, pocení, chraplavý hlas, větší citlivost na světlo, bledost, kolísání nálad, bdění v noci a spaní ve dne. Později se při kašli objevuje tmavý hlen, tepny a cévy v místech aplikací se stahují a omezují krevní oběh³⁵.

Crack je extrémně čistý kokain smíchaný v různém poměru s jedlou sodou. Crack je volná báze kokainu určená ke kouření. Má mohutnější a rychlejší efekt a velmi rychle vyvolává závislost. Užívání volné báze je jednou z nejrychlejších metod, jak dostat velké množství kokainu do mozku. Kouření cracku vede k rychlejší, intenzivnější, ale kratší euforii než při šňupání hydrochloridu kokainu, euforický účinek je podobný tomu, kterého je dosaženo při nitrožilní aplikaci hydrochloridu kokainu. Příznačným pro crack je jeho

---

³⁴ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursorů a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 66

³⁵ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursorů a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 19

mimořádně vysoká návykovost. Ve velmi krátké době vyvolává silnou závislost. Hlavním problémem je také vysoké riziko předávkování. Jen velmi špatně lze odhadnout množství, které je obsaženo v zakoupeném zboží. Následky zneužívání jsou podobné následkům zneužívání kokainu, ale nastupují rychleji. Člověk intoxikovaný crackem může být velmi nebezpečný a také extrémně silný. K vzhledem k vysoké agresivitě a sebevražedným tendencím, které crack vyvolává, představuje velké nebezpečí pro společnost, stejně jako pro samotného uživatele. Je extrémně návykový, spojující psychickou a fyzickou závislost. Důsledky efektu cracku jsou mnohem intenzivnější než u jiných drog³⁶.

Látky uklidňující (Hypnotika)

Většina hypnotik vyvolává spánek tím, tlumí činnost mozku. Spánek vyvolaný těmito léky není shodný s přirozeným spánkem a mnozí pacienti se necítí tak odpočnutí. Jedná se o barbituráty a benzodiazepiny. Většina hypnotik může vyvolávat psychickou a také fyzickou závislost, jestliže se užívají ve vyšších dávkách déle, než dva týdny. Náhlé přerušení může vyvolat nespavost, úzkost, třes a dokonce halucinace.

Barbituráty jsou deriváty kyseliny barbiturové. Užívání ve formě kapslí nebo tablet. Někdy se rozpouštějí ve vodě a podávají se intravenózní aplikací. Při dlouhodobém užívání dochází k fyzické a psychické závislosti. Přestane-li se však látka náhle podávat, dochází k rozvoji abstinčního syndromu. Ten zahrnuje nespavost, strašidelné sny, zvracení, třes a výraznou úzkost. Na rozdíl od opiátů, může být abstinční syndrom po barbiturátech životu nebezpečný.

Benzodiazepiny jsou léčiva tlumící centrální nervový systém. Patří mezi často předepisovaná léčiva. Užívají se ve formě kapslí, tablet nebo nitrožilně. Návykovost je mnohem menší než u barbiturátů. Pravidelné a dlouhodobé užívání může vést k psychické a fyzické závislosti na jejich účincích. Typickými uživateli jsou občané staršího věku, kteří užívají tyto léčiva na lékařský předpis po dobu mnoha měsíců a let³⁷.

Těkavé látky

Tento druh drogové závislosti je spíše znám jako závislost solvenciového typu. Modernější užívající název je sniffing, jako specifický druh toxikománie. K tomuto účelu se užívají některé přípravky např. benzin, syntetická lepidla, ředidla na bázi acetátu, éter a

---

³⁶ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursori a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 53

³⁷ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursori a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 69-71

samozřejmě toulen. V minulosti bylo populární zneužívání přípravků Čikuli a Iron. Bohužel tento způsob „fetování“ byl a stále je co do počtu úmrtí přímo při zneužívání bezpečně vedoucí. Mezi euforií, kterou si osoba chce navodit, a intoxikací je rozdíl několika vdechů navíc. Omámená osoba to už přesně nerozliší a věc, do níž si před tím nechala těkavou látku vsáknout, z blízkosti dýchacích cest neodstraní. Někdy se pro větší efekt natáhne přes hlavu igelitový sáček a do něj vloží buničinu, hadr, ale také např. plyšovou hračku, kterou před tím polila těkavou látkou. Případy úmrtí již při prvním pokusu o tento způsob „fetování“ nejsou výjimkou. Je potřeba si uvědomit, že látky, které jsou zneužívány, jsou rozpouštědla. Toulen se přes plíce dostává s krví do mozku, kde rozpouští tuk mozkových buněk. Po delším a intenzivním zneužívání se to může projevit a na jednání a chování dané osoby. Zneužitím toulenu může někdy vzniknout agresivní chování, které neodpovídá podnětům, které jej vyvolaly. V poslední době se bohužel mladí lidé k tomuto velmi nebezpečnému a zdraví těžce poškozujícímu způsobu „fetování“ vrací. Na zneužívání rozpouštědel se dá usuzovat z toho, že dítě je neduživé, pobledlé, je mu špatně, je obluzené a jakoby nepřítomné duchem. Má rozšířené zornice, zarudlé oči, z dechu a oděvu je cítit chemikálie. Má poruchy vnímání, může být rozjařené nebo naopak silně utlumené. Při delším zneužívání se objevuje porucha krvetvorby, paměti, hrozí riziko poškození mozku, ohrožení srdce a dýchání.³⁸

Nové syntetické látky (drogy)

Tyto látky se začaly vyrábět v Číně, jedná se o látky strukturou podobnou s OPL, např. MDMA, které jsou vedeny v zákoně č. 167/1998 Sb., ale mají proměněnou strukturu. Proto byl zákon novelizován zákonem č. 106/2011 Sb., ze dne 6. dubna 2011, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., „o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů“. Do seznamu OPL bylo zařazeno 33 nových látek, celkem jich je známo již 200. Vesměs se jedná o bílé krystalické látky³⁹.

Mefedron zvaný také meow meow (mňau mňau) nebo M-CAT je v posledních měsících stále populárnější mezi teenagery i proto, že se dá levně koupit na internetu. Mefedron je syntetickou formou kationu, tedy účinného alkaloidu africké rostliny kátovník jedlý užívané v Africe jako stimulant. V Africe ho domorodci používají k rituálům, tím že listy žvýkají a dochází k euforii. Účinky se podobají ostatním tanečním sloučeninám jako je MDMA, efedronu a metanfetaminu, která se dřív hojně vyskytovala v extázích, ale jsou

³⁸ CHMELÍK J.JUDr. a kolektiv: *Drogová kriminalita*, Praha 1999: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, str.20

³⁹ KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursori a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel, str. 20

blízké také kokainu. Při užívání této drogy nastává nadměrné zvyšování srdeční činnosti, zatěžuje oběhový systém, pocení střídané zimnicí, ztráta vnímání času, tiky po celém těle. Při dlouhodobém užívání dochází k psychické závislosti. Nastávají euforické stavy, bez halucinací. Dostavují se pocity otevřenosti, hovornosti, snížené chuti k jídlu.

*Fentanil*⁴⁰ - Českou republiku v poslední době vyděsil výskyt fentanylu, nového syntetického opiátu z východu, který je až čtyřicetkrát silnější než heroin. Uživatelům zvyklým na ředěný heroin tak při aplikaci stejného množství fentanylu hrozí nebezpečné předávkování končící smrtí. Úřady už v souvislosti s fentanylem evidují tři úmrtí. Podle Národní protidrogové centrály se k nám fentanyl dováží z pobaltských zemí, zejména z Estonska.

*Krokodýl*⁴¹ - je smrtící koktejl, který namíchali v Rusku z naprosto šílených ingrediencí. Obsahuje kodein, benzín, ředidlo na barvy, kyselinu chlorovodíkovou a červený fosfor. Následky užívání krokodýla jsou pro lidské tělo katastrofální už byly mezi drogově závislými zaznamenány první případy drastického poškození kůže a tkání. Název „krokodýl“ droga získala podle závažných nežádoucích účinků, které může užití této drogy způsobit. Při špatné nitrožilní aplikaci může dojít k vstříknutí látky do tkáně svalu. V tomto případě dochází k rozvoji silně toxických účinků, které se projevují zezelenáním kůže, která se začne odlupovat (odtud název krokodýl), destrukce tkáně ovšem pokračuje až k obnažení kosti. Při včasné lékařské péči končí tyto případy v lepším případě amputací končetiny.

*Duhovka*⁴² - bílá tabletky, která se v poslední době šíří českými tanečními kluby, má obvykle skvrny různých barev, proto se jí dostalo lidového označení "duhovka". Stejný účinek má i extáze. Hlavní rozdíl je především v nástupu a síle účinku. Může za to fakt, že v tradiční extázi je účinnou sloučeninou MDMA, která zaručuje výraznou euforii. Duhovka obsahuje její náhražku v podobě syntetických derivátů piperazinů (například mCPP), které jsou pro klubové využití slabší. To ovšem nedělá z extáze bezpečnou drogu, po jejím požití hrozí kolaps organismu vlivem nedostatečného příjmu tekutin a přehřátí organismu.

---

⁴⁰ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/248020-nova-smrtici-droga-krokodyl-narkomany-doslova-pozirazi.html>

⁴¹ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/248020-nova-smrtici-droga-krokodyl-narkomany-doslova-pozirazi.html>

⁴² <http://www.komunitabetel.cz/cs/clanky/39-Extazi%20vytlacuje%20z%20klubu%20duhova%20droga>

3.2. Dělení podle rizika závislosti

Omamné a psychotropní látky podle zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, příloha č. 1 až 8, ve znění pozdějších předpisů jsou látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá, a jsou uvedeny v seznamu látek. Jsou to látky, které mají psychotropní účinky, působí na centrální nervový systém, ať již hlavním nebo vedlejším účinkem, a to takovým způsobem a v takové míře, že se stávají předmětem zneužívání toxikomany a předmětem mezinárodního podloudnictví. Omamné a psychotropní látky ničí nejen uživatelův centrální nervový systém, ale poškozují jej i fyzicky. Na látky se vytváří návyk, stávají se tedy součástí metabolismu běžných pochodů v těle a jsou pro tělo nepostradatelné. Vzniká psychická nebo fyzická závislost nebo obojí. Ve většině případů nastává tolerance, tělo už původní účinné dávky neuspokojuje a je nutno dávky zvyšovat. Je-li droga toxikomanovi nedostupná, snaží se jí opatřit jakýmkoliv způsobem, často i krádeží, a tím se dostává do dalšího rozporu se zákonem. Omamné a psychotropní látky rozdělujeme podle účinku na pět skupin.

Narkotika (analgetika), opium a jeho alkaloidy obsažené v morfinu – tolerance a návykovost se vyvíjejí rychle, kodeinu – má vysoký abstinenci účinek. Vytváří se vysoká tolerance, což vede k nutnosti zvyšovat dávky thebainu, kde látka je návyková. Polosyntetická narkotika, kde je zastoupen heroin, vynechání po několika týdnech užívání vede ke vzniku syndromu, strach z těchto účinků bývá silným impulsem k získání drogy. Tolerance rychle roste. Zvyšování dávek z desítek miligramů na gramová množství. Zvyšuje riziko útlumu se všemi léky, které mají sedativní účinky na centrální nervový systém, včetně barbiturátů a alkoholu. Syntetická narkotika, jež je obsažen ve fentanylu a návykovost zde vzniká syndromem vynechání již po několika týdnech užívání, strach z těchto účinků bývá silným impulsem k získání drogy. Účinek má jako heroin, ale je dvacetpětkrát silnější a stokrát silnější než morfin. Vzhledem k silnému účinku dochází často k předávkování a tím ohrožení života. Methylyfentanyl vyznačuje se delší dobou účinnosti oproti fentanylu. Účinek je podstatě silnější než u heroinu. Metadon, jeho účinek trvá více než 24 hodin, což umožňuje provádět při heroinové detoxikaci aplikaci jedenkrát denně. Při chronickém užívání může dojít k vývoji tolerance, závislosti a abstinenci syndromu, i když vývoj je pomalejší a má mírnější formy.

Kontrolované látky, kanabinoidy, zahrnující konopí, hašiš a THC.

Látky stimulující, přírodní stimulanty zastoupené v kokainu, návykovost se nazývá kokainismem. Návyk na kokain lze dlouhodobě snášet jako u morfia. Hlavním úsilím uživatelů se zaměřuje na to, jak potlačit fyzické následky při nedostatku drogy, a to samo o sobě nám naznačuje, proč je používání kokainu nebezpečné. Kokain bývá někdy používán k potlačení nepříjemných příznaků lidmi, kteří berou heroin a amfetamin. Někdy se prodávají kombinace kokainu s amfetaminem, jindy s LSD. Crack a jeho návykovost se dá popsat jako euforie a následná deprese, které jsou tak silné a výrazné, že nezdolná touha po užívání drogy může začít u vnímaného jedince v průběhu šesti až deseti týdnů pravidelného užívání a u zvláště disponovaných jedinců i po několika dávkách oproti hydrochloridu kokainu. Zvyšuje krevní tlak a působí proti účinkům antihypertenziv. Efedrin, prochází snadno do mozku a působí jako stimulant. Předávkování se projevuje nervozitou, závratěmi, rychlým pulsem, dýchacími potížemi, zmatením, halucinacemi. Předávkování lze dosáhnout velmi snadno a je značně nebezpečné. Tento prekursor se používá pro výrobu metanfetaminu. Syntetické stimulanty obsažené v amfetaminu, jejichž pravidelné užívání vede rychle k toleranci. Uživatelé se stávají psychicky závislí na účinku látky, v malých dávkách zvyšují psychomotorické tempo a fyzickou výkonnost. Dodávají pocit dobrého zdravotního stavu, klidu a spokojenosti. Metanfetamin, pravidelné užívání vede k rychlé toleranci. Droga nemá tělesné abstinenci příznaky, dávky se nemusí zvyšovat, ale vyvolává psychickou závislost na účinku drogy. Toxikoman postupně ztrácí zájem o cokoli kromě drogy a časové úseky mezi jednotlivými dávkami se zkracují až do řádu několika málo hodin. Dávka vyvolává pocit zvýšené fyzické a psychické výkonnosti, zvýšené bdělosti, snížení či odstranění pocitu únavy a chuti k jídlu. Celkově zrychlení psychiky, zostřené vnímání tónů, barev. Fenmetrazin, při delším používání dochází k toleranci a závislosti. Stimulant centrálního nervového systému a Methacationu, nebo-li CAT vyvolává závislost po několika použití. Tolerance se velmi rychle vyvíjí, proto konzumenti berou drogu častěji a ve větších dávkách. Silný stimulant centrálního nervového systému, silnější než u metanfetaminu

Halucinogeny, přírodní látky kam lze řadit meskalin. Má nízký potenciál návyku, nepůsobuje somatickou závislost a většinou nevede ani k závislosti psychické. Pravidelné halucinace jsou ojedinělé, meskalin mění zrakovou a zvukovou percepci. U lidí se deprese může vyvolat nepříjemné psychické účinky. Kombinace s alkoholem je považována za nebezpečnou. Dochází k přechodné zmatečnosti, která vede k dezorientaci, panice a bouřlivému chování. Psilocybin, zde je somatická závislost, ale pouze psychická. Po několika dnech se vytváří rezistence. Je nutno před opětovným použitím počkat, aby se mohli projevit původní účinky. Psilocin návykovost je pouze psychická, somatická závislost zde není. Po

několika dnech se vytváří rezistence. Před dalším použitím se musí počkat jako u psilocybinu. Po použití dochází ke změnám nálady a vnímání, podobným změnám způsobeným LSD a meskalinem. DMT u této látky je návykovost pouze psychická. DMT je jedním z nejrychleji a nejintenzivněji působících halucinogenů. Vykazuje podobné účinky jako LSD, kolísání mezi euforií a disforií, intenzivní barevné halucinace, přeceňování vlastních schopností a dezorientace. DET je poslední zástupce pro halucinogeny, jehož návykovost není somatická, pouze psychická. Má tytéž účinky jako předchozí DMT, jsou jemnější, podobné psilocybinu a trvají dvakrát déle. Vzhledem k podobné struktuře, vykazuje účinky jako LSD. Intenzivní barevné halucinace, přeceňování vlastních schopností a dezorientace. Po dobu trvání účinkuje zesílená reakce na alkohol a barbituráty. Polosyntetické halucinogeny jako je LSD. U LSD není somatická závislost, ale pouze psychická. Po několika dnech se vytváří rezistence. Je nutno před opětovným použitím čekat, aby se mohly projevit původní účinky. Přestože se o něm mluví jako o droze lehčí, je účinek velice nebezpečný, protože i jednorázové užití může způsobit velmi těžké a trvalé poškození nervového systému. Účinek LSD se projevuje ve vidinách intenzivních barev a deformovaných postav. Upevněné předměty se mírně pohybují, podstatně mění vnímání. Během užívání LSD se fyzická závislost nevytvoří, velmi vážně narušuje psychiku, může nastat stav úzkosti, obav, které dlouho nepřetrávají. Syntetické halucinogeny v PCP označen též fencyklidin. U některých uživatelů může dojít k psychické závislosti a toleranci k účinkům látky. Zhoršuje se koordinace řeči a pohybu. Při dávce dochází k psychickým otřesům se vzrušenými stavy a halucinacemi. U některých osob droga generuje přesvědčení, že jsou neporazitelní a mají nadlidskou sílu, což často vede k násilnému jednání bez zábrán včetně pudu sebezáchovy. Opakované užívání vede k paranoii, zvukovým halucinacím, bouřlivému chování, stavům úzkosti a těžké depresi, která má za následek sebevražedné pokusy. MDMA látka známa jako extáze. Má nízký potenciál návyku, nezpůsobuje somatickou závislost, ale vede k závislosti psychické. Častým užíváním se vytváří tolerance. Účinky jsou subjektivně popisovány jako narůstající euforie, zvýšená hovornost, pocit sounáležitosti, štěstí a lásky. Můžou se dostavit pocity opačné, jako je deprese a úzkost. Z fyzických symptomů se může objevit zvracení, křeče žvýkacích svalů, pocení, sucho. Extáze zvyšuje tělesnou teplotu a k tomu se přidává vydávané teplo při pohybu, teplo z přehřátých místností a dehydratace. Po spolknutí tablety přechází extáze v žaludku do krevního oběhu, odkud se dostává do mozku. Zde způsobuje masivní uvolňování serotinu, domaminu a ketacholaminů, které ovlivňují tlak, dýchání, tělesnou teplotu a pocity. Dopamin je nejspíše zodpovědný za psychostimulační účinky

amfetaminového typu, kdežto serotin je spojen s příjemným pocitem a halucinogeními účinky obdobnými jako u LSD.

Látky uklidňující (hypnotika), které máme v barbiturátech, které při dlouhodobém užívání dochází k somatické a psychické závislosti. Krátkodobé účinky jsou podobné jako u alkoholu. Nadměrné vysoké dávky vyvolávají ztrátu vědomí, kóma, smrt, způsobenou útlumem dechového centra. Při dlouhodobém užívání vzniká somatická závislost. Dlouhodobé nadměrné užívání se projevuje prodloužením období intoxikace s vynecháním paměti, zanedbáváním osobního zevnějšku a zodpovědnosti, změnami osobnosti a epizodami těžké deprese. Benzodiazepin a jeho návykovost je mnohem menší než u barbiturátů. Pravidelné a dlouhodobé užívání může vést k psychické a somatické závislosti ne jejich účincích. Snižují psychickou aktivitu a úzkost. Dlouhodobé užívání vede ke ztrátě jejich sedativních účinků, což vede ke zvyšování dávek, k rozvoji tolerance a somatické závislosti.

4. Drogy a kriminalita

Kriminalitu lze definovat jako jev společenský, který představuje souhrn trestné činnosti v určité oblasti během určitého období. Drogová kriminalita je jevem nežádoucím a představuje velmi významný, celospolečenský problém. Kriminalitu lze dělit podle různých kritérií, např. podle dosaženého věku pachatele. Rozlišujeme kriminalitu dospělých, mladistvých a kriminalitu dětskou. Trestné činy spáchané v souvislosti s drogami tvoří tzv. drogovou kriminalitu. Tu dělíme na primární a sekundární. Spolu s drogovou kriminalitou můžeme zmínit též doprovodnou finanční kriminalitu. Jedná se především o tzv. praní špinavých peněz získaných z nelegálního obchodu s drogami, jež je pácháno vysoce organizovaným způsobem⁴³.

Drogová kriminalita prostorová se vyznačující velmi nízkou mírou organizovanosti páchání. Pachatelé jsou většinou z řad toxikomanů zaměřených na těkavé látky, nebo kteří jsou soběstační v získávání látek k výrobě drogy, kdy výchozí látkou k výrobě drogy jsou různá léčiva – Modafen, Diazepan Slovakofarma, Subutex, Rohipnol, Solutan a další, jsou soběstační ve výrobě drogy prováděné téměř primitivním, podomáckým či pouličním způsobem, a vyrobenou drogu sami nebo v úzké skupině toxikomanů i spotřebují. Odhalování a vyšetřování této skupiny drogových deliktů nevyniká zásadnějšími zvláštnostmi.

---

⁴³ GRONSKÝ, L. a kol: *Racionální protidrogová politika: uživatelé drog do rukou policie nebo lékařů?* Olomouc: Votobia, 1997, str. 21-22

Drogovou kriminalitu s vysokou mírou organizovanosti. Tato skupina deliktů je charakteristická mezinárodním prorůstáním zločinu páchaného vysoce organizovanými zločineckými organizacemi, operujícími i na území České republiky. Jde v podstatě o mezinárodní obchod s drogou importovanou, tranzitovanou též exportovanou z České republiky. Předmětem zájmu organizovaného zločinu jsou pochopitelně tak zvané tvrdé drogy. Jde o typický organizovaný zločin. Jedná se o záměrnou trestnou činnost, základem práce skupiny pachatelů je vysoká míra koordinace a subordinace, činnost je páchána soustavně, plánovitě a systematicky. Pachatelé prosazují maximální zisky, je uplatňována vysoká konspirace, kde působí přísné vnitřní vazby a dělba práce, je uplatňována přísně sankcionovaná vnitřní disciplína. Trestná činnost je páchána vysoce profesionálně, kdy skupina disponuje s nejmodernější technikou a mimořádně vysokými finančními prostředky. V případě odhalení jsou voleny všechny dostupné prostředky k ovlivnění orgánů činných v trestním řízení včetně násilných akcí všeho druhu, trestná činnost má internacionální charakter. Takto charakterizovanou kriminalitu, do které jsou zapojeni i pachatelé z České republiky, lze označit za organizovaný zločin ve smyslu mezinárodních měřítek.

4.1. Kriminalita a statistika

Až do konce 80. let bylo území ČR pro svou výhodnou polohu používáno převážně k tranzitu drog směřujících do západní Evropy. Nedostatek klasických drog si naši toxikomani nahrazovali zneužíváním substancí (pervitin, brown) vyráběných či upravovaných podomácku z dostupných látek⁴⁴.

V posledních letech přestává naše území sloužit pro mezinárodně organizovaný zločin pouze jako překladiště a stává se perspektivním odbytištěm drog, proto část těchto látek (zejména heroinu) je určena k distribuci na domácím trhu. Přes území České republiky se otevřela nejsilnější severní větev tzv. Balkánské cesty, vedoucí z jihovýchodu (Írán, Afghánistán, Turecko) na západ, a jihoamerická cesta, která stále více využívá letiště Praha - Ruzyně jako křižovatky kokainové trasy. Jako cílová země začíná být ČR testována a používána také africkou hašišovou trasou a nizozemskou trasou LSD. Stále více k nám pronikají produkty pašované ze zemí severní Afriky, Blízkého východu a Pákistánu. K tomu se řadí import amfetaminů z Polska, LSD a extáze z Nizozemska a SRN. Česká republika je

---

⁴⁴ http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/drogy.html

rovněž významným producentem prekurzorů. Dochází k jejich zneužití pro výrobu drog domácí provenience i k jejich nelegálním vývozům.

Prudce stoupá domácí produkce cannabisu, ale zejména nelegální výroba metamfetaminu - pervitinu, nejznámější české drogy. Pervitin přestal být doménou uzavřených komunit. U dealerů je registrován stálý růst jeho kvality i čistoty a jeho výroba i distribuce se postupně organizuje. Stal se drogou vyhledávanou i v zahraničí, zejména v SRN, Nizozemsku, Itálii, Švýcarsku a Rakousku. Je zneužíván všemi věkovými kategoriemi, především mládeží a střední generací.

Skutečnost, že mezi užíváním drog a páchaním trestné činnosti existuje určitý vztah, je na základě výzkumných poznatků všeobecně uznávána, ačkoliv charakter tohoto vztahu je mnohem méně zřejmý⁴⁵. Trestná činnost související s drogami je jev, pokrývající poměrně širokou škálu trestných jednání. Definice Evropského monitorovacího střediska pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) užívá pojem „trestná činnost související s drogami“ (drug-related crime) k označení čtyř druhů trestných činů⁴⁶. Psychofarmakologicky podmíněné trestné činy – trestné činy spáchané pod vlivem psychoaktivní látky, v důsledku jejího akutního či chronického užívání. Ekonomicky motivované trestné činy – trestné činy spáchané za účelem obstarání prostředků na drogy (či drog samotných). Systémové trestné činy – trestné činy spáchané v rámci fungování trhů s nelegálními drogami, jako součást činností spočívajících v nabídce, distribuci a užívání drog (typicky násilná kriminalita, vydírání apod.) Trestné činy proti drogovým zákonům – trestné činy spočívající v porušení protidrogové (a související) legislativy⁴⁷.

Tato kapitola se zabývá změnami právní úpravy trestných činů, tvořících tzv. drogovou kriminalitu v užším smyslu. Jedná se o trestné činy, spočívající v neoprávněném nakládání s nelegálními drogami, popř. v různých formách podpory užívání nelegálních drog. Drogová kriminalita ve smyslu užívaném v této kapitole tedy odpovídá trestné činnosti proti drogovým zákonům podle výše popsané klasifikace EMCDDA.

Počty⁴⁸ nově evidovaných uživatelů drog a všech léčených uživatelů drog v roce 2011 podle základní drogy a pohlaví jsou uvedeny v tabulce č. 1, proporcionální zastoupení jednotlivých skupin drog a porovnání se situací v ČR je na grafu č. 1.

⁴⁵ Trávníčková, I., Zeman, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: IKSP, 2010, s. 26 - 27.

⁴⁶ Carpentier, Ch. Drugs and crime – a complex relationship. *Drugs in Focus*, 2007, no. 16.; <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index36331EN.html>.

⁴⁷ Tento přístup, vycházející z Goldsteinova tripartitního konceptuálního rámce, není samozřejmě jediný možný. Bližší viz Goldstein, P. J. The drugs/violence nexus : A tripartite conceptual framework. *Journal of Drug Issues*, 1985, vol. 15, pp. 493 - 506.; Stevens, A. *Drugs, crime and public health : The political economy of drug policy*. Abingdon: Routledge, 2011, pp. 33 - 51.

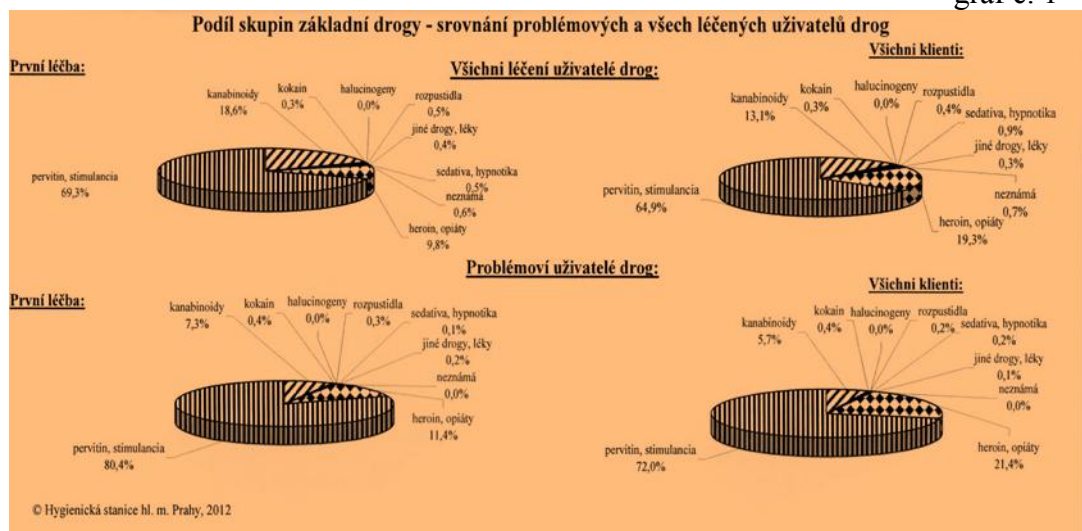
Základní drogy podle pohlaví - skupiny drog

Skupiny základních drog	Všichni klienti v roce 2011						První léčení v roce 2011 (FTD)					
	Muži		Ženy		Celkem osob	% ze všech	Muži		Ženy		Celkem osob	% z FTD
	Počet	%	Počet	%			Počet	%	Počet	%		
Opiáty – celkem	1268	70,8	519	29,0	1791*	19,3	309	69,8	132	29,8	443^{o)}	9,8
Heroin	788	70,0	335	29,8	1125*	12,1	185	68,8	84	31,2	269	6,0
Morfin	3	60,0	2	40,0	5	0,1	3	100	*	*	3	0,1
Kodein	2	50,0	2	50,0	4	0,0	2	100	*	*	2	0,0
Brown	24	63,2	14	36,8	38	0,4	9	52,9	8	47,1	17	0,4
Metadon	16	53,3	14	46,7	30	0,3	3	50,0	3	50,0	6	0,1
Subutex	340	72,6	126	26,9	468*	5,0	87	73,1	30	25,2	119 ^{o)}	2,6
Ostatní opiáty	95	78,5	26	21,5	121	1,3	20	74,1	7	25,9	27	0,6
Kokain – celkem	21	70,0	8	26,7	30*	0,3	10	71,4	3	21,4	14^{o)}	0,3
Kokain	21	70,0	8	26,7	30*	0,3	10	71,4	3	21,4	14 ^{o)}	0,3
Crack	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Stimulancia - celkem	3988	66,2	2021	33,5	6027*	64,9	2064	66,0	1059	33,9	3128^{o)}	69,3
Amfetamin	5	50,0	5	50,0	10	0,1	5	71,4	2	28,6	7	0,2
Pervitin	3971	66,2	2010	33,5	5999*	64,6	2057	66,0	1054	33,8	3116 ^{o)}	69,1
Extáze (MDMA)	4	66,7	2	33,3	6	0,1	1	33,3	2	66,7	3	0,1
Fenmetrazin	7	63,6	4	36,4	11	0,1	*	*	1	100	1	0,0
Efedrin	1	100	*	*	1	0,0	1	100	*	*	1	0,0
Hypnotika, sedativa	49	59,8	32	39,0	82*	0,9	13	59,1	9	40,9	22	0,5
Barbituráty	3	75,0	1	25,0	4	0,0	1	100	*	*	1	0,0
Benzodiazepiny	22	66,7	10	30,3	33*	0,4	6	66,7	3	33,3	9	0,2
Ostatní sedativa	24	53,3	21	46,7	45	0,5	6	50,0	6	50,0	12	0,3
Halucinogeny – celkem	3	100	*	*	3	0,0	1	100	*	*	1	0,0
LSD	2	100	*	*	2	0,0	*	*	*	*	*	*
Psilocybin, trifenidyl	1	100	*	*	1	0,0	1	100	*	*	1	0,0
Durman	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Rozpustidla - celkem	29	72,5	11	27,5	40	0,4	13	56,5	10	43,5	23	0,5
Toluen	26	78,8	7	21,2	33	0,4	11	61,1	7	38,9	18	0,4
Jiná rozpustidla	3	42,9	4	57,1	7	0,1	2	40,0	3	60,0	5	0,1
Kanabinoidy – celkem	918	75,6	292	24,1	1214*	13,1	642	76,5	194	23,1	839^{o)}	18,6
Marihuana	916	75,6	292	24,1	1212*	13,1	642	76,5	194	23,1	839 ^{o)}	18,6
Hašiš	2	100	*	*	2	0,0	*	*	*	*	*	*
Jiné drogy, léky	17	56,7	13	43,3	30	0,3	12	75,0	4	25,0	16	0,4
Neznámá	55	82,1	12	17,9	67	0,7	25	96,2	1	3,8	26	0,6
Celkem	6348	68,4	2908	31,3	9284*	100	3089	68,5	1412	31,3	4512^{o)}	100
Gambling	215	94,3	13	5,7	228	2,4**)	147	95,5	7	4,5	154	3,3**)

*) u 2 uživatelů heroínu, 2 Subutexu, 1 kokainu, 18 pervitinu, 4 marihuany a 1 benzodiazepinu není známo pohlaví
^{o)} u 2 uživatelů Subutexu, 1 kokainu, 5 pervitinu a 3 marihuany není známo pohlaví
**) procento z celkového počtu evidovaných léčených uživatelů drog vč. gamblingu (= 9512 osob u prevalence, resp. 4666 osob u FTD)

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2012

graf č. 1

4.2. Primární drogová kriminalita

Primární drogová kriminalita v sobě zahrnuje delikty přímo spočívající v nelegální dispozici s nealkoholovými drogami či šíření jejich užívání. Pachatelé primární drogové kriminality bývají často ohroženi vyšší trestní sazbou než pachatelé sekundární kriminality. Do této skupiny lze zahrnout problémové uživatele drog a osoby závislé. Tuto skupinu uživatelů lze zahrnout do skutkové podstaty pro trestné činy spočívající v nedovoleném zacházení s omamnými a psychotropními látkami. Jedná se o trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 Tr. zák., trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu. dle § 284 Tr. zák., trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 Tr. zák., trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 Tr. zák. a v neposlední řadě též trestný čin šíření toxikomanie (§ 287 Tr. zák.). Co se týče trestného činu šíření toxikomanie, lze podle § 287 Tr. zák. postihnout i šíření zneužívání látek, jejichž držení nebo nakládání s nimi nelze podle § 283 zakázat (např. ředidla, lepidla, čisticí prostředky). Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu, trestného činu šíření toxikomanie se může dopustit i lékař, který svým pacientům neoprávněně předepíše léky obsahující omamné nebo psychotropní látky popřípadě prekursory, pokud je alespoň srozuměn s tím, že druh a množství těchto léků neodpovídá zdravotnímu stavu pacientů a že ti mohou léky zneužít⁴⁹. Pachateli jsou zde převážně samotní toxikomané, kteří své zkušenosti předávají mladším či začínajícím konzumentům⁵⁰. Samotná konzumace drog není v ČR trestně stíhána.

V oblasti primární drogové kriminality spojené s dovozem, vývozem a průvozem drog hraje velmi významnou roli organizovaný zločin. Na území České republiky to jsou zejména balkánské skupiny, převážně ze zemí bývalé Jugoslávie⁵¹. Jde v podstatě o mezinárodní obchod s nealkoholovými drogami importované ale také exportované z České republiky. Předmětem zájmu organizovaných skupin jsou především tzv. tvrdé drogy, které na území České republiky jsou pro uživatele a konzumenty nedostatkovým zbožím.

⁴⁹ Viz. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004 sp.zn. 6 Tdo 547/2004

⁵⁰ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, str. 443

⁵¹ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 15

4.3. Sekundární drogová kriminalita

Jako sekundární drogová kriminalita bývají označovány trestné činy spáchané pod vlivem drog a tzv. opatřovací trestné činy⁵². Obstarávání prostředků pro zabezpečení dalších, jiných potřeb uživatelů, může se jednat o jídlo oblečení atd. Zahrnuje majetkovou trestnou činnost, krádeže, užívání cizí věci a podvody. Násilná trestná činnost, jako jsou podvody⁵³, ale tak trestné činy mravnostní povahy, výtržnictví nebo útok na veřejného činitele. Dříve dominovalo vloupání do lékáren, zdravotnických zařízení a vozidel zdravotní záchranné služby spojené s krádežemi receptů a léků. Osoby těchto trestných činů jsou hlavně sami toxikomané. Lze najít rozdíly mezi trestnými činy spáchanými muži, ženami a mládeží. Zatímco u mužů jde spíše o vloupání či násilné trestné činy, u žen jde především o krádeže v obchodech, prostituci a delikty s ní spojené. Mládež je spíše specializovaná na krádeže ve vozidlech a v obchodech.

Do skupiny je možné kromě trestných činů spáchaných ve stavu intoxikace zařadit též trestné činy spáchané v době abstinčního syndromu. U těchto skupin se pak nejčastěji jedná o trestné činy výtržnictví, vydírání, ublížení na zdraví, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, znásilnění, pohlavní zneužívání nebo ohrožování výchovy dítěte. Do této skupiny patří trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 Tr. zák.)⁵⁴.

Při páčání sekundárních drogových deliktů, kdy většinou pachatelé jednájí pod tlakem z nedostatku nealkoholových drog, vykazuje jejich chování určité specifické rysy, např. bezdůvodné ničení majetku, chaos, zbytečný hluk a v okamžiku zadržení také poměrně velká vulgarita a agresivita⁵⁵.

Zapotřebí je připomenout i trestnou činnost, při níž uživatelé nealkoholových drog nejsou pachateli, ale oběťmi. Nejčastěji jde o vydírání, omezování osobní svobody, znásilnění, pohlavní zneužívání, útisk apod.⁵⁶

---

⁵² Viz. ZEMAN, P.: Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Dny práva – 2009. 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 1029

⁵³ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, str. 443

⁵⁴ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, str. 443

⁵⁵ JURÁKOVÁ, I.: *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999, str. 67

⁵⁶ Autor neuveden: *Trestné činy související s drogami - epravo.cz*: [online]. c 1999 – 2010[cit. 2010-03-07], poslední revize 03.01.2002. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/trestne-ciny-souvisejicis-drogami-15570.html>>.

4.4. Pachatelé a oběti drogové kriminality

Pachatelé drogových deliktů, je možné rozdělit do několika skupin. Jednak lze rozlišovat uživatele drog na příležitostné a problémové, kteří spáchali trestný čin. Z jiného hlediska se dají pachatele dělit na drogově závislé a na ty, kteří drogy jen vyrábějí a distribuují, sami je však většinou neužívají. Česká republika je dominantní ve výrobě drogy známé jako pervitin, kdy v poslední době její výrobu a distribuci přejímají osoby asijské národnosti, kteří tuto látku sami nekonzumují. Dále pachatele je možné rozdělit na skupiny osoby trvale žijící v České republice a cizince, kteří jsou v zemi na krátkodobý pobyt či ilegálně.

Obětí drogové kriminality se může stát kdokoliv. Oběti mohou být trestnou činností zasaženy buď přímo, nebo nepřímo. Drogoví dealeri se často zaměřují na školní mládež a mladé osoby, kteří chtějí experimentovat s drogou. Stávají se tak snadnou cílovou skupinou. Nepříмыми oběťmi drogové kriminality jsou pak osoby, které byli poškozeni na majetkové recidivě, nebo násilným trestným činem v kombinaci s majetkovou újmou při útoku toxikomana, který si touto cestou obstarává prostředky na nákup drogy⁵⁷.

Nepřímo je poškozována celá společnost a společenství. Rodina a blízcí toxikomana trpí kvůli jeho drogové závislosti. Sami se mohou stát poškozenými jeho trestnou činností. Celá společnost a společenství musí vynakládat vysoké finanční částky na léčení toxikomanů a na řešení jejich nezákonné činnosti. Další případy obětí drogové kriminality se stává celá společnost a společenství jsou takové, kdy peníze plynoucí z nelegálního obchodu s nealkoholovými drogami slouží ke korupci nebo k jiným dalším nelegálním činnostem, nebo se stávají zdrojem financování různých teroristických skupin⁵⁸.

4.5. Příležitostní uživatelé drog

Příležitostné nebo víkendové užívání nealkoholových drog je označováno takové užívání, které nenaplnuje znaky závislosti a je přibližně jednou za týden. Jak vyplývá ze statistických průzkumů, je v České republice takové užívání nealkoholových drog stále rozšířenější, zejména drog halucinogenních a syntetických. Je pozoruhodné, že příslušní uživatelé nepocházejí z okrajových či sociálně deprivovaných skupin, naopak to jsou stále

---

⁵⁷ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 16

⁵⁸ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 16

častěji mladí, aktivní, ve školách prospívající a relativně dobře hmotně zabezpečení lidé⁵⁹. Takoví se však mohou dostat do konfliktu se zákonem. Nejčastější problémy příležitostných uživatelů z pohledu trestního práva jsou trestní stíhání za pěstování konopí, přestupkové řízení či trestní stíhání za držení drog pro vlastní potřebu, trestní stíhání za distribuci konopných drog, především předání, za něž je považováno i předání marihuanové cigarety (joint) v rámci společného užití ve skupině⁶⁰, dále pak trestní stíhání za dovoz či vývoz drog přes státní hranice České republiky.

4.6. Pachatelé závislí na drogách

U pachatelů této skupiny je obtížné vymezení jejich sociálních skupin, protože drogově závislí pachatelé se můžou rekrutovat ze širokého sociálního, etnického a národnostního spektra. K páchání trestné činnosti vede tyto osoby jejich psychická a fyzická závislost na nealkoholových drogách. Je zjištěno, že tento kriminální vývoj drogově závislých pachatelů se projevuje již od dětství nejrůznějšími poruchami. Drogově závislí pachatelé většinou pocházejí z nefunkčních rodin, kde se poruchové vztahy mezi rodiči přenášejí na děti, to vede ke ztrátě osobní jistoty a bezpečí. Čím menší má dítě pocit bezpečí v rodině, čím jsou jeho vazby na ni poruchovější, tím spíše bude projevovat sklon ke kontaktům s kriminální subkulturou⁶¹.

U drogově závislých pachatelů se již v období povinné školní docházky objevuje záškoláctví, úteky z domova, později následují absence v zaměstnání a konflikty na pracovišti. Problémy se kterými se takoví lidé potýkají, vedou k psychické rezignaci a k úniku do světa nealkoholových drog. K první omamné a psychotropní látce se jedinec dostává nejčastěji ve skupině svých vrstevníků a v partě. Každá takováto parta vyvíjí specifickou ideologii, která má za cíl neustále zvyšovat atraktivnost zneužívání nealkoholových drog a zracionalizovat návykové chování, a tak ho učinit přijatelnějším. Počátek drogové kriminální kariéry je u těchto pachatelů spjat s kontaktem s kriminální subkulturou. Jedinec, který má sníženou schopnost vyrovnávat se se zátěží a rezignoval před svými potížemi, je touto kriminální subkulturou uznáván, čímž si kompenzuje sociální izolaci a pomyslná propast mezi

---

⁵⁹ *Zaostřeno na drogy 2 : Uživatelé drog v konfliktu se zákonem Právní problémy související s užíváním drog. Č. 2 (březen – duben 2006) Praha: Úřad vlády České republiky, 2006, str. 2*

⁶⁰ *Zaostřeno na drogy 2 : Uživatelé drog v konfliktu se zákonem Právní problémy související s užíváním drog. Č. 2 (březen – duben 2006) Praha: Úřad vlády České republiky, 2006, str. 2*

⁶¹ JURÁKOVÁ, I.: *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999,

ním a společností se ještě více prohlubuje. Postupně se stává součástí kriminální subkultury, ztotožní se s kriminálním životním stylem a dopouští se trestné činnosti i opakovaně (recidivuje)⁶².

Pachatelé závislí na nealkoholových drogách se mohou potýkat i se stejnými delikty jako příležitostní uživatelé, avšak převládají trestněprávní potíže, ale i civilněprávní. Jedná se např. o trestní stíhání za majetkovou trestnou činnost, trestní stíhání za výrobu a distribuci drog, trestní stíhání za trestné činy proti svobodě nebo za trestné činy narušující soužití lidu a rušení veřejného pořádku⁶³.

V rámci ČR tvoří převážnou část pachatelů závislých na nealkoholových drogách čeští občané, většinou s dosaženým základním vzděláním nebo vyučením (avšak výjimečně i vysokoškoláci). Převažují osoby svobodné, s větší či menší kriminální zkušeností, 30 % jsou recidivisté. Věk pachatelů je nejčastěji mezi 20 a 30 lety. Téměř 8 % z celkového množství těchto pachatelů jsou ženy⁶⁴.

4.7. Oběti drogové kriminality

Obětí drogové kriminality se teoreticky může stát kdokoliv. Oběti mohou být trestnou činností zasaženy buď přímo, nebo nepřímo. Drogoví dealeři se často zaměřují na mládež a mladé lidi, kteří jsou ochotni experimentovat s drogou. Stávají se tak snadnou cílovou skupinou. Nepřímými oběťmi jsou pak ti, kteří byli poškozeni majetkovou újmou, nebo i násilným trestným činem v kombinaci s majetkovou újmou při útoku toxikomana, který si touto cestou obstarává prostředky na nákup drogy⁶⁵.

Nepřímo je také poškozována celá společnost. Rodiče a blízcí toxikomana trpí kvůli jeho drogové závislosti a sami se mohou stát poškozenými jeho majetkovou trestnou činností. Celá společnost pak musí vynakládat nemalé finanční částky na léčení toxikomanů a na řešení jejich nezákonné činnosti. Další případy, kdy obětí drogové kriminality se stává celá společnost, jsou takové kdy peníze plynoucí z nelegálního obchodu s drogami slouží ke

---

⁶² JURÁKOVÁ, I.: *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999, str. 61

⁶³ *Zaostřeno na drogy 2 : Uživatelé drog v konfliktu se zákonem Právní problémy související s užíváním drog*. Č. 2 (březen – duben 2006) Praha: Úřad vlády České republiky, 2006, str. 2

⁶⁴ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 15

⁶⁵ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 16

korupci nebo k jiným dalším nelegálním činnostem, anebo se stávají zdrojem financování teroristických skupin⁶⁶.

4.8. Orgány pro boj s drogovou kriminalitou

Nezákonná výroba omamných látek a jedů, obchod s nimi se jeví již dlouhodobě jako jedna z nejrozšířenějších forem zločinnosti mezi organizacemi působící v rámci Evropské unie a mimo Evropskou unii. Vytvořením orgánů jako byl Europol, Eurojust mají význam pro omezování nezákonného trhu s omamnými a psychotropními látkami v členských zemích a při realizaci strategie Evropské unie o drogách pro období let 2005 – 2012.

V rámci Evropské unie a Rady Evropy je to zejména Evropská komise, která předkládá Evropskému parlamentu iniciativní a pozměňovací návrhy. V tomto případě to byla již zmíněná strategie Evropské unie pro léta 2005 – 2012. Dále pak Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a Pompidou Group.

S hlediska mezinárodní spolupráce je velmi důležitá spolupráce České republiky s institucemi Organizace spojených národů. Především Komise pro narkotika, Mezinárodní rada pro kontrolu omamných látek, Program OSN pro mezinárodní kontrolu drog.

V rámci České republiky v boji s touto kriminalitou jsou to státní a nestátní instituce, uskutečňována v preventivní i represivní oblasti. Řídí se především Národní strategií protidrogové politiky vlády České republiky na léta 2010 – 2018 (vl. usnesení č. 340/2010). Program je sestavován na základě dobré znalosti situace, k níž přispívají statistické průzkumy prováděné Národním centrem pro drogovou epidemiologii a dalšími organizacemi. Pokud jde o prevenci, sehrávají důležitou úlohu nevládní organizace. Koordinaci činností všech subjektů zapojených do realizace zajišťuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

K represivním složkám v České republice lze jmenovat státní zastupitelství a soudy. Vedle těchto institucí v přímém odhalování a stíhání drogové trestné činnosti je Policie ČR, kde tuto působnost má především Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Má celorepublikovou působnost se zaměřením na vyhledávání, odhalování a vyšetřování trestné činnosti nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy zejména v organizovaných a mezinárodních formách. Cílem je snižování poptávky omamných a psychotropních látek a jedů v České republice a prosazování

---

⁶⁶ STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, str. 16

práva v této oblasti. Také se podílí na tvorbě a realizaci Národní strategie protidrogové politiky.

Významnou roli hraje také Celní správa ČR. Při Generálním ředitelství cel byl zřízen elitní útvar Celní protidrogová jednotka pro boj proti omamným a psychotropním látkám a jedům. Působí proti pachatelů závažných trestných činů, včetně organizovaného a mezinárodního zločinu. V boji proti drogám dosahuje celní správa vynikajících výsledků. Celní správa spolupracuje s orgány činných v trestním řízení České republiky, tak na mezinárodní úrovni, kde je její činnost ceněna na vysoké úrovni. Celní správa je vybavena nejmodernějším technickým zařízením pro odhalování omamných a psychotropních látek a jedů. Nedílnou součástí je služební kynologie, které mimo jiné na mezinárodních soutěžích služebních psů pro vyhledávání omamných a psychotropních látek a jedů patří mezi vysoce ceněné.

Neméně významný institut je Probační a mediační služba a Vězeňská služba. Probační služba je organizování a vykonávání dohledu nad obviněnými, obžalovanými či odsouzenými. Kontrola výkonu alternativních trestů, ve kterých byly uloženy nějaké povinnosti nebo omezení. Sleduje chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, jakož i individuální pomoc a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím. Mediační služba zprostředkovává mimosoudní řešení sporu mezi obviněným a poškozeným. Probační a mediační služba ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního⁶⁷.

Vězeňská služba ČR zajišťuje ve věznicích činnost poraden drogové prevence. Péči o vězněné uživatele drog zajišťovanou Vězeňskou službou ČR⁶⁸ doplňují služby poskytované nestátními neziskovými organizacemi sdruženými v sekci Drogové služby ve vězení A.N.O. - Asociace nestátních organizací. Uživatelům drog je poskytována léčba (včetně detoxifikace a substituční léčby) a také právní poradenství⁶⁹. Činnost Vězeňské služby ČR a postavení jejích zaměstnanců upravují zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně

---

⁶⁷ Autor neuveden: *PMS - PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY - o pms*: [online]. c 2002-2010 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <<https://www.pmscr.cz/o-pms/>>.

⁶⁸ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů,

<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/vykon-vezenstvi-16/>

⁶⁹ Autor neuveden: *Drogové služby ve vězení / Justice / Pomoc a podpora / drogy-info.cz*: [online]. c 2003-2006 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <<http://www.asociace.org/sekce-drogovych-sluzeb-ve-vezeni-clenske-organizace.html>>

některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

5. Výzkum provedený ve Výchovném ústavu Hostouň

5.1. Cíl výzkumu

Výzkumná práce byla zaměřena na omamné a psychotropní látky a jedy, které jsou jednou z prvotních příčin toho, proč se klienti dostávají do výchovného ústavu v Hostouni. Klientům, byla nařízena ústavní výchova či uložená ochranná výchova. Jedná se především o klienty užívající nealkoholové drogy, působení biologické rodiny a blízké komunity na klienty v užívání nealkoholových drog. Výzkum klientů byl provedený ve Výchovném ústavu Hostouň. Jedná se o nekoedukované pracoviště určené maximálně pro 48 klientů s ukončenou povinnou školní docházkou, kteří jsou rozděleni do 5 výchovných skupin po 8 chlapcích s nařízenou ústavní výchovou a 1 výchovné skupiny pro klienty s uloženou ochrannou výchovou.

5.2. Metody použité při výzkumu

V této práci byl proveden průzkum, kdy bylo sledováno 30 klientů, jimiž byl zadán anonymní dotazník. Průměrná věková hranice klientů je 15 - 18 let, jedná se o chlapce s nařízenou ústavní výchovou, kteří jsou ve výchovném zařízení umístěni z důvodu diagnostikovaných poruch chování. Celkově se jedná o poměrně vyrovnanou skupinu klientů, kteří mají stejné podmínky.

V dotazníku jsem se zaměřil na:

- Zjištění věku a typu vzdělání klienta
- První zkušenosti s nealkoholovými drogami
- Typ užívané nealkoholové drogy
- Ukončení či omezení užívání nealkoholových drog
- Dále jsem chtěl vyhodnotit vliv biologické rodiny na jeho patologické jednání
- Zjišťoval jsem poměr rodičů
- Vzdělání rodičů
- Soudní trestání v rodině a závislost na OPL

Rozhovor vedený se specialistou zabývající se poruchami chování – etopedem tohoto výchovného ústavu, byl zaměřen na zjištění volnočasových aktivit klientů, zda pobyt v tomto ústavu přínosem pro nápravu respondentů, zda mají další informace o klientech po odchodu z tohoto výchovného ústavu.

Klienti jsou do výchovného ústavu přijímány z Diagnostického ústavu vždy po předchozí domluvě s příslušným orgánem sociální – právní ochrany dětí.

Sociální pracovnice výchovného ústavu zajistí převzetí dokumentace klienta a provede s ním vstupní pohovor. Klient je seznámen s vnitřním řádem ústavu, s právy, povinnostmi a s režimem ústavu. Klient je zařazen do výchovné skupiny. Etoped zařízení zpracuje Program rozvoje osobnosti dítěte na základě komplexní diagnostické zprávy, a to ve spolupráci s odborným pracovníkem diagnostického ústavu, který nejméně dvakrát ročně ověřuje účelnost a výsledky výchovně vzdělávacích činností v zřízení. Současně ředitel zajistí seznámení všech pedagogických pracovníků s programem.⁷⁰

V rozhovoru zaměřeného na přípravu klientů na samostatný život je nutné podotknout, že klienti pokračují ve studiu na odborném učilišti. Součástí je střední škola, která se skládá z tříletého dvouoborového učiliště (kuchařské práce a farmářské práce).⁷¹ Cílem tohoto vzdělávání je úspěšné zakončení studia závěrečnou zkouškou a následné zařazení do pracovního procesu, což můžeme označit jako sociální integraci do dalšího života.

Ukončením pobytu klientů ve výchovném ústavu nastává přechod k následné péči, doléčování, pokud se klienti rozhodnou s nealkoholovými drogami přestat. Klienti se dostanou do nízkoprahového zařízení, kde po vstupu následuje ambulantní nebo ústavní léčba, která dle jednotlivého klienta může mít různou délku léčení. Programem nízkoprahového zařízení je postup klientů v případě relapsů se s touto situací vyrovnat. Následná péče, doléčování je klientům poskytována po odchodu z léčby, která se týká všech služeb, jež mohou klienti využívat. Jedná se o pracovní poradenství, chráněná bydlení až po psychoterapeutické programy. Doléčovací centra jsou součástí větších K – center. Některá z těchto doléčovacích center poskytují klientům po absolvování léčby chráněné bydlení, v praxi to znamená ubytování na určitou omezenou dobu pro klienty, kteří se po příchodu z léčby nemají kam vrátit nebo je jejich sociální zázemí problematické a ohrožující. Klienti za výše jmenované bydlení platí minimální nájem, klienti jsou vázáni podmínkou docházky do doléčovacího programu s možností terapeutické podpory. V chráněném bydlení je možno

---

⁷⁰ <http://www.vudds-hostoun.cz/vnitrnirad.html>

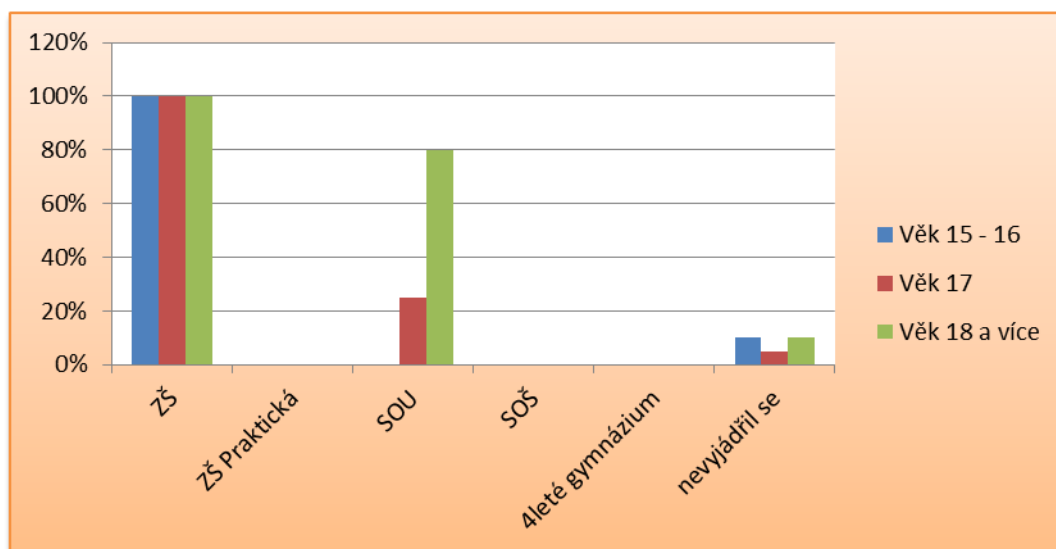
⁷¹ <http://www.vudds-hostoun.cz/vnitrnirad.html>

klientům zprostředkovat chráněná pracovní místa pro klienty, kteří nemohou po absolvování léčby sehnat řádné zaměstnání. Chráněná pracovní místa jsou časově omezena a základem je pomoci klientům nastolit pracovní řád či naučit se nové pracovní dovednosti. Absolvování klientů v těchto pracovních místech jim dává zkušenost a tím zajištění dalšího zaměstnání.

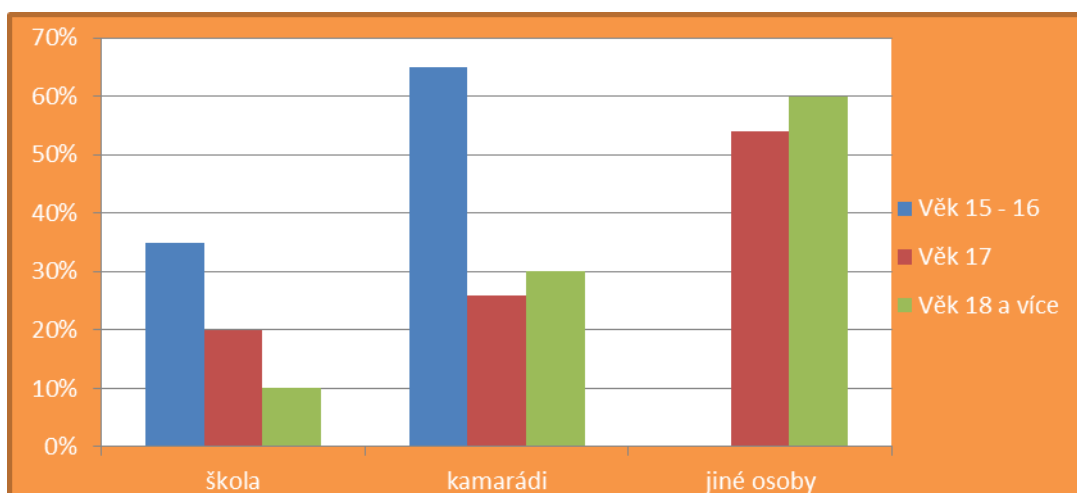
V dotazníkové části bylo osloveno 30 respondentů vzhledem k tomu, že se jedná o speciálně výchovné školské zařízení internátního typu jsou klienti ve věku 15 – 18 let, kterým byla uložena ústavní výchova.

Graf č.1: Věk a vzdělání klienta

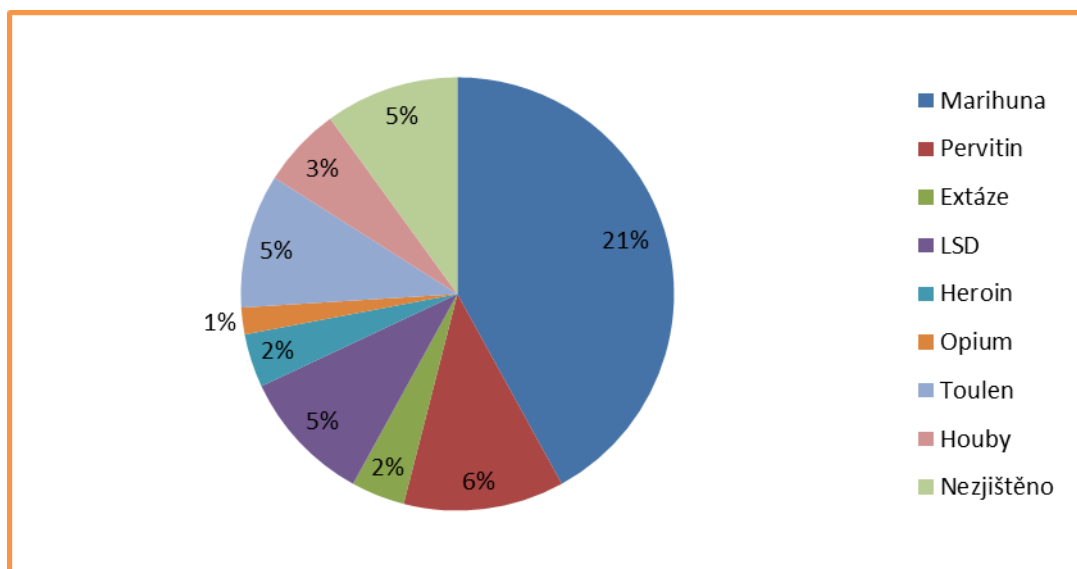
Respondenti zařazení ve výchovném ústavu jsou osoby, které ukončili základní školní docházku a někteří z těchto respondentů pokračují ve svém vzdělání na střední odborném učilišti. Toto učiliště je součástí výchovného ústavu.

Graf . 2: První zkušenosti s užíváním nealkoholových drog

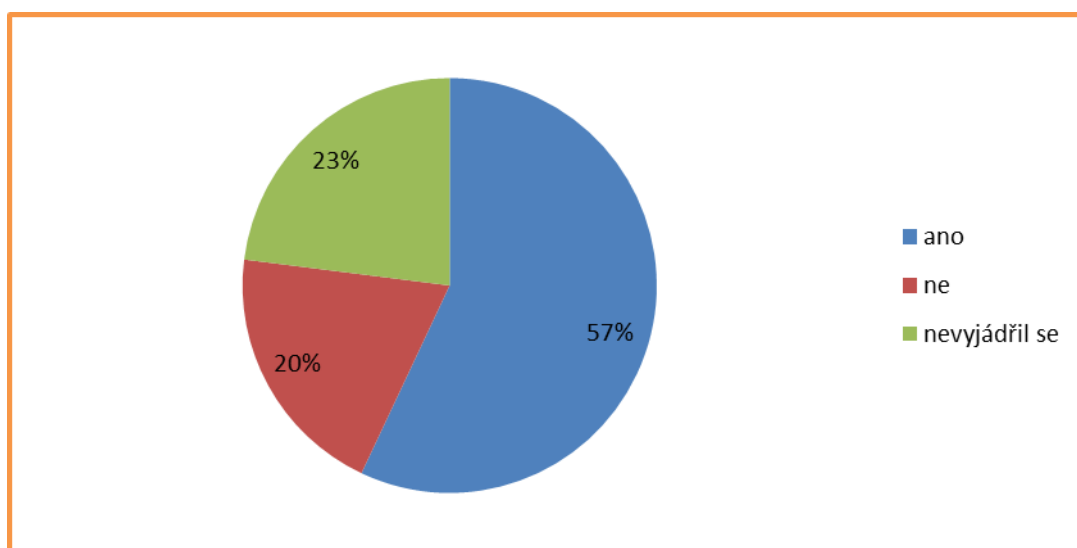
První zkušenosti s užíváním nealkoholových drog se klienti vyjádřili, že ponejvíce první zkušenost s nealkoholovou drogou přišli do styku mezi kamarády či vrstevníky a na druhém stupni jsou to jiné osoby. Pod pojmem jiné osoby si můžeme představit osoby ze závadného prostředí, pokoušející se dealovat nealkoholové drogy mezi mládež, tak osoby které jsou známy jen námi osloveným klientům.

Graf č.3: Typ užívané nealkoholové drogy

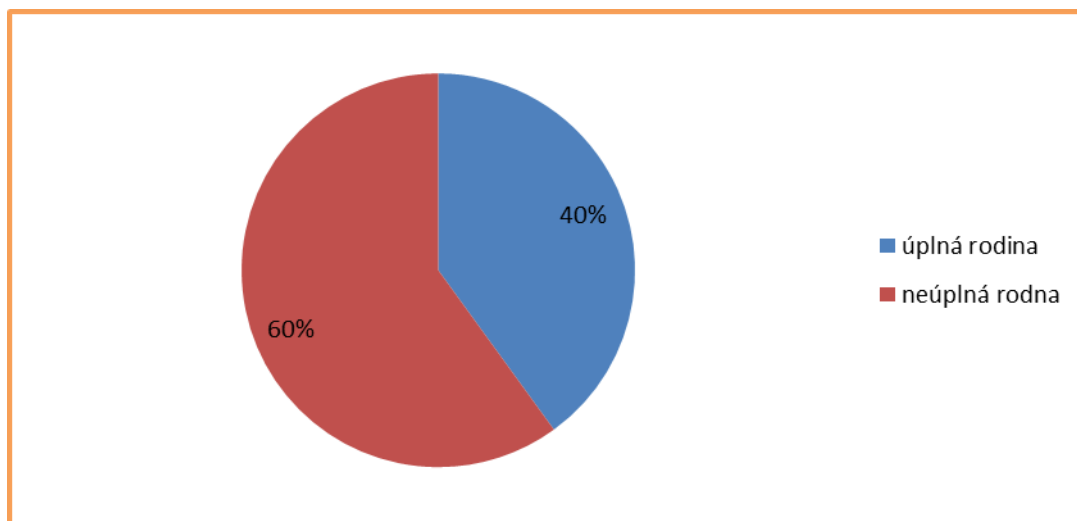
Z celkového počtu 30 klientů se jich 6 přiznala k užívání marihuany, 2 klienti k užívání pervitinu a po 2 klientech užívali toulén, LSD a nevyjádřili se. Po jednom klientovi se přiznali k užívání hub, heroinu, extáze a opia.

Graf č.4: Přehled o ukončení či omezení užívání nealkoholových drog respondenty

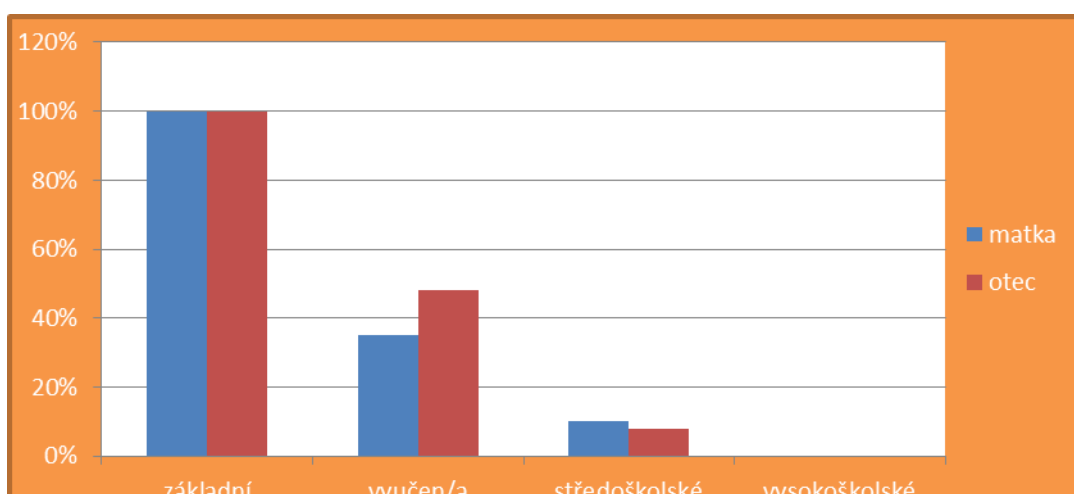
Klientům byla zadána otázka, zda se pokusí o ukončení či omezení užívání nealkoholových drog. K tomuto se vyjádřilo 16 klientů pozitivně s ukončením či omezením užívání. Negativním postojem se vyjádřilo 6 klientů a dalších 8 klientů se k této problematice nevyjádřila.

Graf 5: Přehled o úplnosti rodiny

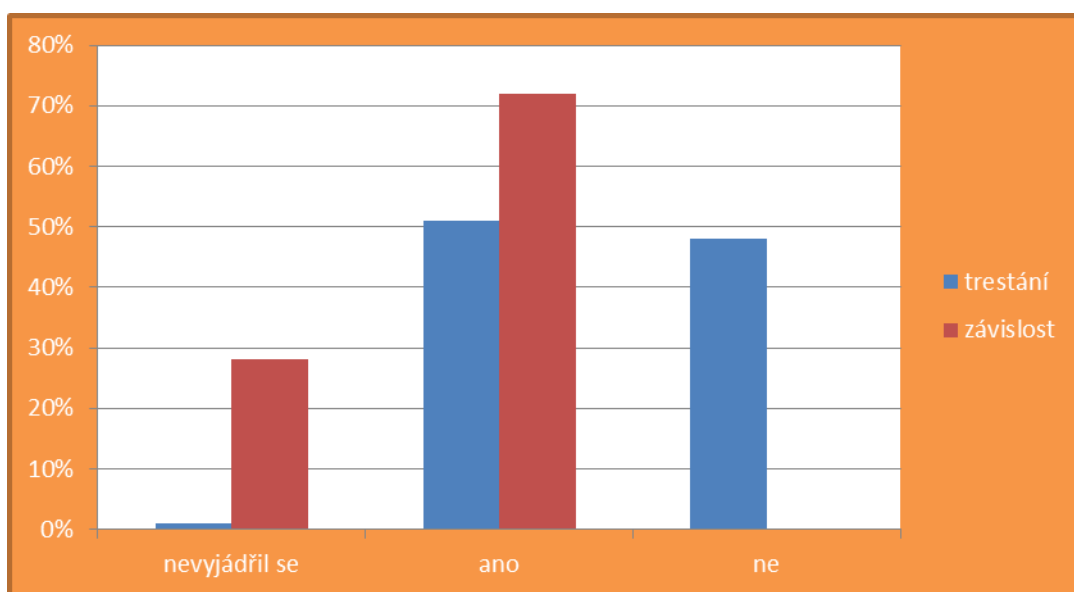
V dotazníkové části byla zadána otázka, z jaké rodiny klienti pocházejí, zda se jedná o rodinu úplnou či neúplnou. Dle zjištění 18 rodin je neúplných a 12 rodin úplných. Je patrné, že více jak polovina klientů jsou z neúplných rodin, kde je patrná absence rodičovského vzoru. Především se bude jednat o otce, a to už z důvodu rozvodu, či jiných.

Graf č.6: Vzdělání rodičů

Klienti v dotazníku uvedli vzdělání rodičů, kdy v počtu 10-ti matek a 14-ti otců jsou rodiče vyučení. Pouze 3 matky a 2 otcové mají vzdělání středoškolské.

Graf č.7: Trestání v rodině a závislost

K soudnímu trestání a různé závislosti (užívání drog, hazardní hry apod.) v rodině se klienti vyjádřili následovně. Ve 22 rodinách je uvedena různá závislost a více než v 15 rodinách bylo uvedeno soudní trestání.

5.3. Vyhodnocení průzkumu

Jak již bylo prezentováno, cílem tohoto výzkumu bylo především zjistit, na jaké sociální úrovni je dnešní mládež při užívání nealkoholových drog, zároveň úspěšnost převýchovy a následného začlenění do sociálního prostředí. Možnost rozhovorů se specialistou zabývající se poruchami chování – etopedem, který se účastní pracovní náplně a aktivit klientů zařazených v tomto výchovném ústavu mne naplnil pozitivním přesvědčením, že tato náplň výchovného ústavu přináší kladné výsledky s prací mládeže. Činnost výchovného ústavu můžeme hodnotit jako jednu z forem sekundární prevence mládeže v oblasti odvykacích metod a najít mládeži cestu zpět do reálného života bez nealkoholových drog. Program výchovného ústavu je pro klienty závazný, kdy selhala jiná sekundární prevence mezi, které můžeme řadit linky telefonické pomoci, poradce, alkoholicko-detoxikační poradny, kontaktní centra či detoxikační jednotky.

Prezentace výzkumu ukázala, že klienti tohoto výchovného ústavu je mládež, u níž sociální a rodinné zázemí se pohybuje v negativních společenských jevech a tento prostor je pro ně identický. Tento negativní prostor nechtějí opustit, čímž dochází k uzavření do určitých komunit bez výrazného hledání anonymní či oficiální pomoci. Mládež je převážně ze

sociálně neúplných rodin, kdy podpora a vzor jednoho z rodičů je pro ně formálním nedostatkem. Ve výzkumu bylo zjištěno, v jakých sociálních poměrech mládež žije, kdy alespoň jeden z rodičů byl soudně trestán a ještě větší zátěž je závislost rodičů na alkoholu, omamných a psychotropních látkách a jedech či různé formy rizikového gamblingu. Na místo věnování se výchovy dítěte, dávají rodiče spíše negativní vzor, kterým se dítě identifikuje a motivuje do tohoto negativního prostoru. Nelze pominout, kdy ústavní péči má klient z úplné rodiny, zde se většinou jedná například o nejednotnost ve výchově rodičů, nepřiměřená očekávání či jinak chladné vztahy v rodině. Též se může jednat o úplnou sociální rodinu, avšak tak slabou, kde výchova není na prvním místě. V neposlední řadě se může jednat o nenadálou situaci, kdy dochází k úmrtí jednoho z rodičů.

Ústavní výchova, která byla jednou nařízena soudem, má být zrušena, jestliže pomínou její důvody nebo lze-li dítěti zajistit náhradní rodinnou péči. Nedojde-li ke zrušení ústavní výchovy dříve, zaniká dosažením věku 18ti let dítěte. Z důležitých důvodů může soud ústavní výchovu prodloužit až na jeden rok po dosažení zletilosti. Záleží na posouzení soudu, zda je prodloužení ústavní výchovy v zájmu vývoje osobnosti dítěte. O prodloužení musí soud rozhodnout před dosažením zletilosti dítěte, jinak ústavní výchova ze zákona zaniká.⁷²

6. Možnost a problémy v praxi

Je třeba si položit důležitou otázku, jakým směrem se vydat boji proti zneužívání omamných a psychotropních látek a jedů a drogové kriminalitě. Jít spíše cestou represe, nebo prevence? Nahlédneme-li do historie USA, kde byla ve 20. a 30. letech 20. století přísná prohibice alkoholu, která vedla k nárůstu kriminality a spotřebu neomezila, je na místě se zamyslet nad tím, že cesta represe nevede k vymýcení omamných a psychotropních látek a jedů a napomáhá vznikům organizovaného zločinu. Nepřikláním se k legalizaci omamných a psychotropních látek a jedů, ale přikláním se k určitému kompromisu mezi represí a prevencí.

V Protidrogové strategii Evropské unie a Národní strategii protidrogové politiky pro léta 2010 – 2018 jako jeden z cílů stanoveno snížení nabídky a poptávky omamných a psychotropních látek a jedů. Kládl bych v tomto případě zvláště důraz na úbytek poptávky, který vyvolá pokles nabídky. Samozřejmě je důležité se zaměřit na prevenci u mladé populace, protože jak vyplývá z výzkumů, zkušenosti s konzumací omamných a psychotropních látek a jedů má téměř polovina středoškoláků, kdy první experimenty začínají

---

⁷² § 46 zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění

již na základních školách. V tomto směru by se měla posílit spolupráce zejména mezi rodinou a vzdělávacími institucemi. Pokud si školní mládež bude již od dětství vědoma toho, jaká rizika s sebou užívání omamných a psychotropních látek a jedů nese a jaké má jejich dlouhodobé užívání následky, ať fyzické, psychické, ekonomické či sociální budou se moci lépe rozhodnout, zda tyto látky užívat či ne. Zaměřením se na dospívající mládež a její volnočasové aktivity, které jsou jedním z problémů naší společnosti. Ti, kteří mají dostatek zájmů a plnohodnotných zážitků nepotřebují zkoušet či experimentovat s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Preventivní programy a jejich propojování se školskou výukou by mělo být především ve stanovených cílech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V dnešní hektické době rodiče a rodina většinou nemá přehled, jak se dnešní mládež baví po ukončení školní výuky, kdy je právě nejvhodnější čas experimentovat se svými vrstevníky či komunitou.

V České republice v posledních letech je benevolence ke konopným drogám. Dle našich legislativních norem si může každý vypěstovat 5 rostlin konopí nebo mít u sebe 15 gramů marihuany pro vlastní potřebu, aniž by se jednotlivec dopustil trestného činu. Stále musíme mít na paměti, že se stále jedná o nelegální omamnou látku, schopnou vyvolat psychickou závislost. V České republice neexistuje dostatečná prevence proti propagaci konzumace látek konopného typu. Na jedné straně jsou na legálních cigaretách nápisy o ohrožení zdraví či smrti, na druhé straně však žádná legislativa neřeší prodej vodních dýmek na kouření konopných látek, které je možno zakoupit v jakémkoliv trafice. Další problém je, že některá mládež s povinnou školní docházkou chodí do školy v oděvech a doplňcích s vyobrazením konopného listu či motivy propagující užívání omamných a psychotropních látek a jedů. Přikláním se k tomu, aby především mládež povinná základní školní docházkou měla zákaz propagace omamných a psychotropních látek a jedů, které by mohlo vést k částečnému snížení konzumace, zejména experimentálního užívání.

Zmíním-li problémové uživatele omamných a psychotropních látek a jedů na trestní sankce dle legislativy, které jim hrozí za spáchané delikty, pak bych umožnil pro drogově závislé pachatele upuštění od trestu odnětí svobody. Tito pachatelé by se museli podrobit povinné ambulantní léčbě a po jejím skončení by jim byla stanovena doba, po které by se pravidelně museli podrobovat testům na přítomnost drog v těle pod odborným dohledem. Při nedodržení podmínek, by následně došlo k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, od kterého bylo původně upuštěno. Ambulantní léčba se mi jeví jako dostatečná motivace k tomu, aby problémoví pachatelé se již nevrátili k užívání omamným látkám. Rovněž by bylo nutné pomoci těmto osobám k vrácení do společnosti a následné socializaci.

K zamyšlení mne vede další fenomén této doby, jež je prodej a dovoz léků s obsahem pseudoefedrinu. Možným řešením tohoto problému by bylo úplné stažení těchto preparátů s obsahem pseudoefedrinu z prodeje a dovozu. Věřím, že v dnešní moderní době jsou vyvinuty již preparáty, které by nahradili užívané léky typu Modafen, Subutex, Nurofen plus apod. Spolupráce a dohody s ostatními zeměmi zaměřená právě na omezení či zákaz prodeje léků s obsahem pseudoefedrinu. Česká republika je součástí Evropské unie, mohl by se tento problém řešit na celoevropské úrovni a omezení či zákaz léků s obsahem pseudoefedrinu by mohl být začleněn do cílů protidrogových akčních plánů pro další léta.

Závěr

Tématem mé bakalářské práce, byl ožehavý problém užívání nealkoholových drog především mládeží. Jejich experimentování s nebezpečnými látkami a dopad těchto jevů na sociální adaptaci mladé populace do naší společnosti. Tento stav musí řešit nejen Česká republika, ale v podstatě celý svět. Nejde však pouze o seznámení s druhem či rozdělením nealkoholových drog, práce byla zaměřena především na komplikovanost a závažnost postoje mládeže k této problematice. Problém je třeba řešit, jelikož drogová kriminalita stoupá a její nárůst v České republice byl zaznamenán obzvláště po roce 1989, kdy došlo k politickému převratu. Jádrem mé práce je kriminalita páchaná mladistvými a řešení tohoto druhu trestné činnosti, které by se mělo stát prioritou naší společnosti s takřka největší důležitostí. V této oblasti je však důležité si uvědomit, že problém drogové kriminality mladistvých se netýká nejenom nás, ale týká se celé naší společnosti, ve které žijeme.

Sociální aspekty mládeže můžeme posuzovat jak z objektivního, tak subjektivního pohledu. Poznatky jednotlivých aplikovaných oborů sociologických disciplín nám poskytují celou řadu aktuálních statistik o problémech, na které chceme zaměřit preventivní působení. Nástroj pro poznávání sociálních aspektů prevence je komunikace s mládeží na nejrůznějších úrovních. Pro nutnost okamžitého řešení těchto situací svědčí, že někteří mladiství nemají bohatou zkušenost pouze s užíváním nealkoholových drog, ale sami se zabývají jejich distribucí a pěstováním. Pod jejich vlivem se dopouštějí širokého spektra trestných činů. Experimentování či určitá závislost na nealkoholových drogách, představuje složitý společenský problém, který je třeba chápat vývojově. Účinný boj proti závislostem je možné vést tehdy, poznáme-li jeho činitele.

Výchově mládeže musí předcházet tvorba návyků na tzv. nealkoholové drogy, kdy musíme využít volnočasové aktivity k rozvíjení společenských hodnot a tuto mládež

motivovat vhodným trávením jejich času. Nezájem rodiny, školy a celé společnosti vede mládež k experimentování s nealkoholovými drogami, čímž ohrožují nejen své zdraví, ale celý svůj vývoj až do dospělosti.

Negativní společenské jevy, které jsou vnímány mládeží, musíme resocializovat nejen v rodině, škole, ale v celém společenském životě. Mládež se jinak stává nejenom obětí, ale také pachatelem drogové kriminality. Oběťmi se mohou stát přímo nebo nepřímo. Mládež se stává cílovou skupinou různých dealerů, kteří nabádají k experimentování s nealkoholovou drogou.

V neposlední řadě i skutečnost, že sami mladiství se stávají pacienti v různých zařízeních určených pro léčbu drogově závislých, nebo v horším případě je zaznamenán velký počet úmrtí z důvodu předávkování se nealkoholovou drogou. Mládež s uloženou léčbou ve výchovných ústavech je názorným příkladem, kdy tito klienti jsou ponejvíce z neúplných sociálních rodin, svůj vzor života získali v rodině, která není sociálně stabilní, rodiče častokrát byli soudně trestaní. Závislost na alkoholu, drogách či gamblingu jsou v těchto podmínkách na denním pořádku. Mládež tyto vlastnosti rodičů vnímá jako běžný a řádný život naší celé společnosti. Touto skupinou mladistvých lidí jsem se zabýval i ve svém výzkumu, který jsem provedl ve Výchovném ústavu Hostouň. Výzkum byl rozdělen na pohovory se specialistou zabývajícím se poruchami chování mládeže umístěné v tomto ústavu. V této části výzkumu jsem se přesvědčil, že náplň výchovného ústavu představuje různé formy terapií, kde je umístěná mládež zapojena do pracovních aktivit. Pracovní aktivity respektují věkovou a fyzickou možnost zařazené mládeže a vytváří mnoho dalších perspektiv při regulaci hodnotových systémů a vnitřní stability. Další část výzkumu byla provedena formou dotazníku, který dostala umístěná mládež k anonymnímu vyplnění se zaměřením na zjištění věku a typu umístěných osob, první typy a zkušenosti s nealkoholovými drogami. V dotazníku nechyběla otázka, zda jednotlivci zamýšlí s nealkoholovými drogami po léčbě ve výchovném ústavu skončit či omezit jejich užívání, kde byl pozitivní výsledek s ukončením užíváním nealkoholových drog této mládeže. Zjišťováním poměrů rodičů, jejich vzdělání a soudní trestání bylo výzkumem zjištěno, že umístěná mládež pochází ze slabých či středních sociálních vrstev, kde prevence a informovanost není na vysoké úrovni.

Působit můžeme především prevencí již od základních škol a rodiny. Socializační programy všech typů by měly působit na mládež všech věkových kategorií. Myslím si, že je chybou, kdy média působí spíše jako represivní článek. V dnešní moderní době, kdy sledovanost médií mládeží je na vysoké úrovni, není prezentována žádná důkladná prevence proti užívání jak alkoholových, tak nealkoholových drog. Častější a důsledně publikovaná

prevence proti užívání veškerých návykových látek by určitě přispěla ke zlepšení postoje mládeže k této problematice. Informovanost by měla pomoci ke zmírnění experimentování s drogami i jinými škodlivými látkami.

Z tohoto vyplývá, že nealkoholové drogy, drogová kriminalita a vše s omamnými a psychotropními látkami a jedy spojené jak u mladistvých, či u dospělých občanů naší společnosti je problémem nás všech, a na způsobu jeho řešení závisí budoucnost celé naší společnosti. Lze doufat, že do budoucna se drogová problematika v České republice bude vyvíjet správným směrem, za který považují snížení užívání omamných a psychotropních látek a jedů, které by též podmínilo snížení drogové kriminality. Tento cíl, tedy snížení nabídky a poptávky, si klade také Národní strategie protidrogové politiky České republiky.

Resumé

This bachelor thesis concerns a serious problem that is very topical at the present day and that must be solved not only in the Czech Republic but basically all over the world. That is the narcotic and psychoactive drugs abuse. This issue should be focused on since there is an increase in drug-related crime rate in the Czech Republic. This tendency has been observed especially since the year 1989 when the Velvet Revolution took place. The bachelor thesis provides a view on everything which deals with the issue of poisons, narcotic and psychoactive drugs. Some topics of the thesis are the drug addiction, its characteristics, different kinds of the most common addictive drugs and also its tight connections to young people and their sociology.

Social aspects of the young can be seen from both from the objective and subjective point of view. Findings of particular applied fields of sociological disciplines provide a lot of topical data about the problems, which preventive measures should be focused on. Communicating with the young at various levels represents a good way how social aspects of prevention can be discovered. Experimenting and a certain addiction on non-alcoholic drugs are regarded as difficult social problems whose developing character cannot be underestimated. The only way how to struggle against addiction efficiently is to know its causes.

The upbringing of the youth should be preceded by creation of addiction on so-called non-alcoholic drugs. We have to use leisure activities to develop social values of the young and to motivate them to spend this time appropriately. If a family, a school or the entire society are not interested in the young, they might start to make experiments with non-alcoholic drugs and thus endanger not only their health but also their entire development up to the adulthood.

Negative social aspects which are perceived by the young must be re-socialized not only within a family or a school but also within the entire social life. The young become not only victims but also offenders of the drug crimes. They may become victims either directly or indirectly. The young represent a target group of various dealers who incite them to make experiments with non-alcoholic drugs. One of the drugs which are mostly involved in committing serious offences is synthetic stimulant methamphetamine. Drugs are sometimes distributed among the young by members of their own families, especially of those which are socially deprived.

The reason why the young become offenders is mainly the fact that their social group or community force them to commit criminal offences, such as various thefts, burglaries or pocket-picking. This kind of life style is an adoptive environment for the youth.

The young on whom some institutional care is imposed come mainly from incomplete families. Their view on life is influenced by a family which is not socially stable and by their parents who were often even imprisoned. Under these conditions the alcohol, drug or gambling addictions are considered to be normal. The youth suppose then that this kind of behaviour of their parents⁴ is a common and proper way of living of our entire society.

We can influence this tendency mainly by prevention which should start within families and at primary schools. All kinds of socialization programmes should focus on young people of all ages. The mass media are more likely to be a repressive factor and I consider it as a fault. Nowadays, when the mass media are watched especially by the young, there is no proper prevention of both alcoholic and non-alcoholic drugs. A more frequent and more carefully publicized prevention of abuse of all addictive drugs would certainly contribute to better attitude of the young to this issue. More knowledge should help to reduce experimenting with drugs and other harmful substances.

We can hope that from now the conditions concerning the drug addiction in the Czech Republic will develop in the right way, which means, in my opinion, reduction of abuse of narcotic and psychoactive drugs and poisons. This would also lead to decreasing drug-related crime rate. The National Drug Policy Strategy of the Czech Republic has the same aim, namely decreasing supply and demand.

Seznam použité literatury

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění

Viz. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004 sp.zn. 6 Tdo 547/2004

ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010

KUBÁNEK V.Ing.: *Omamné a psychotropní látky, prekursorů a anabolika*, Praha 2012: Generální ředitelství cel

Plk. JUDr. CHMELÍK Jan. a kol.: *Drogová kriminalita*. 1. vydání. Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999

GRONSKÝ, L. a kol.: *Racionální protidrogová politika: uživatelé drog do rukou policie nebo lékařů?* Olomouc: Votobia, 1997

TRÁVNÍČKOVÁ, I., Zeman, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: IKSP, 2010

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005

STRAUS, J. a kol.: *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006

ZEMAN, P.: Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Dny práva – 2009. 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009

JURÁKOVÁ, I.: *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999

MATOUŠEK, O., Kroftová, A. : *Mládež a delikvence*,2003

PÓTHE, P. : *Dítě v ohrožení* Praha, 1999

Seznam použitých zdrojů

Autor neuveden: Drogové služby ve vězení / Justice / Pomoc a podpora / drogy-info.cz: [online]. c2003-2006 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <<http://www.asociace.org/sekce-drogovych-sluzeb-ve-vezeni-clenske-organizace.html>>

Autor neuveden: *Lékaři – Online* [online]. Dostupné z: <http://www.lekari-online.cz/psychologie-psychiatrie/indikace/abstinencni-syndrom>

Autor neuveden: *Slovník cizích slov* [online]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/abuzus-abusus>

Autor neuveden: *Detoxikace – Wikipedia* [online]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Detoxikace>

Autor neuveden: *Drogy* [online]. Dostupné z: <http://www.drogy.kvalitne.cz/definice.html>

Autor neuveden: *Drop in nikdy není pozdě* [online]. Dostupné z: <http://www.dropin.cz/drogy-a-pravo/137-narizeni-vlady>

Zaostřeno na drogy: nový trestní zákoník, Změny v postihu (nejen) drogové kriminality. č. 1 (leden – únor 2010) Praha: Úřad vlády České republiky, 2009

ANTL, M.: *Senátor JUDr. Miroslav Antl - DROGY = MNOŽSTVÍ VĚTŠÍ NEŽ MALÉ...? Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. aj.*: [online]. Poslední revize 1.1.2010 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z: <<http://www.miroslavantl.cz/index.php/aktuality/391-drogy-mnostvi-vti-nemale>>.

Autor neuveden: <http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/32454/1/CL242.pdf>

Autor neuveden: *Zákony pro lidi.cz*. Předpis č. 467/2009 Sb. Nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedu. [online] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-467>

Autor neuveden: http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/prosazovani_prava/zaostreno_na_drogy_2010_01

Autor neuveden: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/248020-nova-smrtici-droga-krokodyl-narkomany-doslova-pozira-zaziva.html>

Autor neuveden: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/248020-nova-smrtici-droga-krokodyl-narkomany-doslova-pozira-zaziva.html>

Autor neuveden: <http://www.komunitabetel.cz/cs/clanky/39-Extazi%20vytlacuje%20z%20klubu%20duhova%20droga>

Autor neveden:

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/drogy.html

Autor neveden: Carpentier, Ch. Drugs and crime – a complex relationship. *Drugs in Focus*, 2007, no. 16.; Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index36331EN.html>.

Tento přístup, vycházející z Goldsteinova tripartitního konceptuálního rámce, není samozřejmě jediný možný. Blíže viz Goldstein, P. J. The drugs/violence nexus : A tripartite conceptual framework. *Journal of Drug Issues*, 1985, vol. 15, pp. 493 - 506.; Stevens, A. *Drugs, crime and public health : The political economy of drug policy*. Abingdon: Routledge, 2011

Autor neveden: *Hygienická stanice hlavního města Prahy*: [online], Dostupné z: <http://www.hygpaha.cz/files/Vyrocn%C3%AD%20zprava%20Praha%202011.pdf>

Autor neveden: *Trestné činy související s drogami - epravo.cz*: [online]. c 1999 – 2010 [cit. 2010-03-07], poslední revize 03.01.2002. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/trestne-ciny-souvisejicis-drogami-15570.html>.

Autor neveden: *Zaostřeno na drogy 2 : Uživatelé drog v konfliktu se zákonem Právní problémy související s užíváním drog*. č. 2 (březen – duben 2006) Praha: Úřad vlády České republiky, 2006

Autor neveden: *PMS - PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY - o pms*: [online]. c 2002-2010 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>.